

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MANAGEMENT FIREM

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS

Riziko prania špinavých peňazí v poisťovníctve – identifikácia a ošetrovanie

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

Říjen / 2014

JMÉNO A PŘÍJMENÍ / STUDIJNÍ SKUPINA

Bc. Zuzana Mlynarčíková / MF 10

JMÉNO VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Doc. Ing. Zita Prostějovská, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Odevzdáním této práce prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci na uvedené téma vypracoval/a samostatně a že jsem ke zpracování této diplomové práce použil/a pouze literární prameny v práci uvedené.

Jsem si vědom/a skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo.

Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užil/a, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř. k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění.

Datum a místo: 29. 8. 2014, Praha

PODĚKOVÁNÍ

Rád/a bych tímto poděkoval/-a vedoucímu diplomové práce, za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytl/a při zpracování mé diplomové práce.

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN	
1. Cíl práce:	<p>Uvedenie do problematiky prania špinavých peňazí, definovanie súvisiacich pojmov, rozbor legislatívy a jej využitie v poisťovacom sektore. Oboznámenie sa s postupmi a procesmi používanými poisťovňami v boji proti špinavým peniazom, možná obrana proti tomuto trestnému činu, vymedzenie rizikových indikátorov, markantných znakov a charakteristika páchatel'a dopúšťajúceho sa zločinu. Aplikovanie problematiky na oddelenie Underwritingu.</p>
2. Výzkumné metody:	<p>Systematické pozorovanie procesu boja proti špinavým peniazom na poisťnom trhu. Šetrenie produktov poisťovní a postupov v procesoch s následnou analógiou vymedzenia najrizikovejších indikátorov, charakteristikou páchatel'ov a problematických oblastí.</p>
3. Výsledky výzkumu/práce:	<p>Prania špinavých peňazí sa obvyčajne podieľajú organizované skupiny, pričom zločinci obvyčajne nepôsobia kriminálnym dojmom. Poistný trh je atraktívne miesto pre páchatel'ov, nakoľko je v ňom nižší stupeň regulácie ako v banke. Polícií sa darí dopadnúť prevažne len tzv. „biele kone“, problematická je často aj medzinárodná spolupráca. Korupcia nemusí byť zákonite vykonávaná len so zlými úmyslami, pričom „slabé stránky“ zamestnancov sú v tomto prípade dobrosrdečnosť, tolerancia a ochota pomáhať.</p> <p>Najrizikovejšie produkty v poisťovníctve sú také, u ktorých sa vkladá naraz vysoký odnos peňazí. Zvýšené nebezpečenstvo predstavujú cudzinci bez trvalého pobytu, politicky exponované osoby, osoby jednajúce za neznámeho príkazcu a podniky s veľkým množstvom transakcií v hotovosti. Najrizikovejšia distribúcia je neosobná po telefóne, naproti tomu najbezpečnejšie sa ukázalo využitie osobného predaja. K charakteristickému znaku radíme neštandardný poistný priebeh, kedy v krátkom čase po uzavretí poistenia dôjde k jeho zrušeniu, k poistnej udalosti alebo pokusu o anulovanie poistenia.</p> <p>Pri podozrení prania špinavých peňazí je zamestnanec na centrále alebo poistný sprostredkovateľ to nahlásiť poverenej osobe a tá určí, či je prípad vhodný nahlásiť k prešetreniu Finančným analytickým útvarom Ministerstva financií.</p>
4. Závěry a doporučení:	<p>V Českej republike chýba zákon o povinnosti preukázať pôvodu majetku, ktorý by sťažil páchatel'om legalizáciu špinavých peňazí. Chýbajúci zákon znemožňuje zamestnancom v poisťovniach účinne požadovať doloženie dokladu o histórii peňazí, ktoré chce klient – páchatel' vložiť do poisťovne. Taktiež je nedostatočná kontrola rizikových firiem (napr. herne) a v súčasnej dobe absencia finančnej polície. Za riziko v boji proti špinavým peniazom je, že sa kriminalisti spoliehajú len na oznámenia z Finančného analytického útvaru Ministerstva financií. Pomohli by náhodné fyzické kontroly vo firmách.</p> <p>Pri stretnutí sa s korupciou oproti odporúčeniu ministerstvom vnútra „odmietnuť a oznámiť“, by malo byť „vypočúť, podržať a oznámiť“, aby sa zabránilo odkladu prípadu políciou pre nedostatok dôkazov.</p>
KLÍČOVÁ SLOVA	
Pranie špinavých peňazí, poisťovníctvo, zákon, Underwriting, Česká republika	

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Národní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

1. Main objective:

Induction of problem for money laundering, definition of connecting terms, analyze of legislation and her usage in insurance sector. Acquaintance with steps and with processes using by insurance companies in Anti-money laundering, possible protection against this crime, selection of risky indicators, prominent attributes and characteristic of criminal which cause a crime. Application of problematic at the department of Underwriting.

2. Research methods:

Systematic research of process in connection to the Anti-money laundering at the insurance market. The investigation of the products of insurance companies in the processes and procedures followed by analogy with the definition of the most risky of the indicators, characteristics of criminals and problem area.

3. Result of research:

At the activity of money laundering are usually participated organized groups, at which criminals usually not strike as criminals. Insurance market is active place for criminals, as in is lower level or regulations as in bank sector. Police is mostly successful just in arresting of "white horses", very often is problematic international cooperation as well. Corruption does not need to be executed just with bad intent, can be as well "weakness" of employees and in this case can be kind-heartedness, tolerance and willingness to help.

The most risky products in insurance area are those, during which you can deposit money with higher volume. Increased danger bring in foreigners without permanent residence, politically exposed persons, persons doing execution instead of unknown client and companies with big volume of transactions happening in cash. The most risky distribution is by phone, but against this showing that more dangerous is using of personal sale. As characteristic symbol is not standard insurance story, when it was short time difference between when contract was entered and client canceled contract, happened insurance incident or was attempt to cancel this insurance.

When exist suspecting for money laundering, is for employee or insurance agent obligatory to inform accredited person and this person identify if in this case is need to inform and ask for verification by Financial analytical department of Ministry of Finance.

4. Conclusions and recommendation:

In Czech Republic is missing the law where would be obligatory to be shown legitimacy of asset, which would make more difficult for criminals to execute legalization of money laundering. Missing law not help to employees in insurance business, sufficient ask to submit needed documentation about history of money, which want client - criminal deposit the money in instance.

As additionally, is not sufficient checking of risky companies (for example gambling club) and in current time as well absence of financial police. As risk in fight with money laundering is, that criminals expect just announcement from Financial analytical department of Ministry of Finance. As solution would help random physical check in companies.

When people meet with corruption, instead of recommendations from Ministry of Interior "refuse and announce", should be used "listen, hold an announce" what would help to prevent against deferment of cases by police because of not sufficient evidence.

KEYWORDS

Money laundering, insurance business, law, Underwriting, Czech republic

JEL CLASSIFICATION

G220 – Insurance; Insurance Companies
K420 – Illegal Behavior and the Enforcement of Law

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Vysoká škola ekonomie a managementu
Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Zuzana Mlynarčíková
Studijní program:	Ekonomika a management (Ing.)
Studijní obor:	Management firem
Studijní skupina:	MF 10
Název DP:	Riziko prania špinavých peňazí v poisťovníctve – identifikácia a ošetrovanie
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	<ul style="list-style-type: none"> • Úvod • Ciele a metodika • Problematika prania špinavých peňazí v poisťovníctve • Legislatívny rámec • Postupy komerčných poisťovní pri odhaľovaní • Procesy odhaľovania prania špinavých peňazí v poisťovacom sektore a obrana voči nim • Vymedzenie rizikových indikátorov a markantných znakov, aplikácia na oddelení underwritingu • Formulácia doporučení • Záver
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	<p>POWIS, R. E. <i>Jak se perou špinavé peníze</i>. Praha: Viktoria publishing, 1992. ISBN 80-85605-32-5.</p> <p>ROBINSON, J. <i>Pánové z prádelny špinavých peněz</i>. Praha: Colombus, 1995. ISBN 80-85928-06-X.</p> <p>REZKOVÁ, M. <i>Zákon proti praní špinavých peněz a proti financování terorismu (zákon 253/2008 Sb.); komentář s příklady o předpisy související</i>. 2.vyd. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-733-1.</p> <p>LIŠKA, P. <i>Praní špinavých peněz v České republice</i>. Vydání první. Praha: Radix, 1997. ISBN 80-86031-09-8.</p>
Harmonogram	<ul style="list-style-type: none"> • Spracovanie cieľov a metodiky do 30. 6.2014 • Spracovanie teoretickej časti do 15. 7. 2014 • Spracovanie výsledkov do 4. 8. 2014 • Finálna verzia do 22. 8. 2014
Vedoucí práce:	doc. Ing. Zita Prostějovská, Ph.D.

Prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

V Praze dne 8. 7. 2014

Milan Žák
Digitálně podepsal Milan Žák
DN: c=CZ, cn=Milan Žák, o=Vysoká škola ekonomie a managementu, sp.s., email=zakvsem.cz, serialNumber=ICA-10107655
Datum: 2014.07.08 10:01:19 +0200

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Metodika	3
3 Teoretická část.....	5
3.1 Majetok z nelegálnej činnosti	5
3.2 Pranie špinavých peňazí.....	6
3.3 Princípy prania špinavých peňazí	7
3.3.1 Namáčanie.....	7
3.3.2 Namydlenie	9
3.3.3 Žmýkanie	9
3.4 Zlegalizovanie špinavých peňazí	10
3.5 Súčasný trendy v praní špinavých peňazí	11
3.6 Útvary činné v boji proti praniu špinavých peňazí	12
3.6.1 Finančný analytický útvar	12
3.7 Problematika prania špinavých peňazí v poisťovníctve.....	14
3.7.1 História poisťovníctva.....	14
3.7.2 Poisťovníctvo	15
3.7.3 Rozdelenie poistenia podľa druhu rizika	15
3.7.4 Účastníci poistenia	16
3.7.5 Pranie špinavých peňazí v poisťovníctve.....	17
3.8 Legislatíva v poisťovacom sektore	18
3.8.1 Legalizácia výnosov z trestnej činnosti.....	20
3.8.2 Riziko osoby klienta.....	21
3.8.3 Podozrivé obchody.....	23
3.8.4 Oznamovacia povinnosť	24
3.8.5 Vklady hotovosti na účty	24
3.8.6 Povinnosť mlčanlivosti	25
3.8.7 Školenia a ďalšie povinnosti	27
3.8.8 Správne delikty	28

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

4 Analyticko – praktická časť	29
4.1 Postupy poisťovní pri odhaľovaní prania špinavých peňazí	29
4.1.1 Riziko spojené s produktmi a službami	29
4.1.2 Zákazníci a riziko s nimi spojené.....	30
4.1.3 Riziko pri forme úhrady poistného	32
4.1.4 Riziko v distribúcii a transakcii	32
4.1.5 Regionálne špecifiká.....	33
4.2 Starostlivosť o klienta	34
4.3 Procesy odhaľovania prania špinavých peňazí a obrana.....	36
4.3.1 Vykonanie starostlivosti o klienta.....	37
4.3.2 Podozrivý prípad.....	39
4.3.3 Poverená osoba	40
4.4 Vymedzenie rizikových indikátorov a markantných znakov	41
4.4.1 Prípadové štúdie.....	41
4.4.2 Markantné znaky prania špinavých peňazí v poisťovníctve	44
4.4.3 Spolupáchateľstvo	45
4.5 Varovné signály	45
4.6 Prevencia pred podvodmi	48
4.6.1 Zodpovednosť manažmentu poisťovne.....	48
4.6.2 Hrozba zo strany poistných sprostredkovateľov	49
4.6.3 Zabránenie úplatkárstva a korupcie	50
4.7 Aplikácia problematiky na oddelenie Underwritingu	51
4.7.1 Underwriting	51
4.7.2 Stanovenie rizikového profilu klienta	53
4.7.3 Kontrola podozrivých klientov	55
4.7.4 Poistný záujem klienta	55
4.7.5 Predmet hodnotenia reálnosti poistného zámeru.....	55
4.7.6 Možné príčiny odmietnutia návrhu poistníka	56
5 Záver	59

Zoznam skratiek

- AML – Anti-Money Laundering (Proti špinavým peniazom)
angl. – anglicky
COO – Centrálna obstarávacia organizácia
CZK – Česká koruna
č. – číslo
ČAP – Česká asociace pojišťoven
ČNB – Česká národní banka
ČR – Česká republika
DEA – The Drug Enforcement Administration (Americký Úrad pre potlačanie drog)
ETA – Euskadi ta Askatasuna (Baskicko a jeho sloboda)
EU – Európska únia
EUR – Euro
FATF – Financial Action Task Force (Finančná akčná skupina)
FAÚ – Finančný analytický útvar
FIFO – Útvar odhaľovania nelegálnych výnosov a daňovej kriminality
fin. – finančné
FSF – Financial Stability Forum (Finančný fórum stability)
G7 – The Group of 7 (Skupina 7)
Kč – Koruna česká
MFČR – Ministerstvo financí České republiky
mil. – miliónov
napr. – napríklad
násl. – následne
odst. – odstavca
OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)
OFAC – Office of Foreign Assets Control (Úrad pre riadenie zahraničných aktív)
OSN – Organizácia spojených národov
OSZČ – osoba samostatne zárobkovo činná
písm. – písmena
pod. – podobne
s. – strana
Sb. – zbierky
t. j. – to jest
tzn. – to znamená
USA – The United States of America (Spojené štáty Americké)
USD – Americký dolár
ÚOKFK SPKV – Útvar odhaľovania korupcie a finančnej kriminality služby kriminálnej polície a vyšetrovania

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Hlásenie podozrivých obchodov FAÚ a ich riešenie za roky 2011 až 2013.....	13
Tabuľka 2 Riziková úroveň ponúkaných produktov a služieb v životnom poisťovníctve.....	30
Tabuľka 3 Kategórie klientov podľa rizikovosti.....	54

Zoznam grafov

Graf 1 Štruktúra poisťného trhu za rok 2012 podľa ČAP.....	16
--	----

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Procesný diagram.....	37
---------------------------------	----

1 Úvod

Čistota nie je vždy spojená len s hygienickou povahou. Už stáročia v rôznych krajinách a kultúrach považujú toto slovo ako synonymum mravnosti, počestnosti, či zachovania stavu bez cudzích prímiesí. Naproti tomu nečistota má pre nás opačný, negatívny význam. Všetko, čo ľudia považovali za nečisté, špinavé ale aj čierne obyčajne vyvolávalo strach, negatívne vnímanie, či veľakrát aj odpor. Symbolika čistého a nečistého správania sa pomaly preniesla aj do slovníka v ekonomickej oblasti. Hovorí sa o nekalej konkurencii, práci na čierne, ale aj o špinavých peniazoch a pod.

Pranie špinavých peňazí je fenomén, s ktorým sa v súčasnej dobe stretáme predovšetkým v médiách. Ale čo sú špinavé peniaze? Ľudia ich chápu ako hotovosť, nadobudnutú z nelegálnych zdrojov alebo trestnej činnosti. Pod pojmom prania peňazí sa chápe vykonávanie konkrétnych finančných transakcií s cieľom zatajiť totožnosť, zdroj alebo miesto určenia peňazí tak, aby sa zdalo, že finančné prostriedky pochádzajú z legitímneho zdroja či aktivít.

Pranie špinavých peňazí je celosvetový problém. Aby sa páchatelia trestných činov vyhli odhaleniu a neprišli o zisky zo svojej trestnej činnosti, musia nelegálne získané finančné prostriedky tzv. „vypratáť“. Rovnako moderná technológia prispievajúca k rozvoju globálnej ekonomiky umožňuje, aby nelegálne získané finančné prostriedky cestovali neuveriteľnou rýchlosťou po celom svete, a to anonymne alebo aj s pomocou falošných údajov o totožnosti.

Mnoho väčších, či menších krajín sa táto tematika dotýka a majú rôzne skúsenosti, hoci sa to na prvý pohľad nemusí zdať. Často bojujú proti tomu odlišnými zbraňami. Veľkým problémom pre celú spoločnosť je účel, na ktorý sú tieto peniaze využité. Financujú sa z nich teroristické skupiny, ale aj politicky významné strany, ktoré ovplyvňujú dianie v danej krajine. Nachádzajú v nich zdroje i drogové kartely svetového významu, diktátorské, či autoritatívne režimy.

Jedným z najzávažnejších problémov súčasnosti je bezpochyby terorizmus. Pôvod slova pochádza z francúzskeho jazyka a začal sa používať v 14. storočí. Preložené z latinského jazyka toto slovo znamená vydesiť, vystrašiť. Zastráňovanie ľudí je o to závažnejšie, že teroristi si nevyberajú objekty so zbraňami, prípadne potravinami, zameriavajú sa na civilné obyvateľstvo. Týmto činom chcú donútiť vlády k politickým ústupkom, často meniť politický režim či jeho štruktúru. Na financovanie takýchto aktivít sa podieľajú prevažne zločinecké organizácie pomocou svojich nelegálnych „zárobkov“.

Od roku 1991 začala Európska únia zjednocovať právny boj proti praniu špinavých peňazí a v nadväznosti na medzinárodné záväzky, ktoré vychádzajú predovšetkým z medzinárodných dohovorov a členstva v Európskej únii je problematika legalizácie výnosov z trestnej činnosti a s ním financovanie terorizmu upravená i v Českej republike. Krajina sa prijatím zákona č. 61/1996 Sb., o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a o zmene a doplnení súvisiacich zákonov, realizované zákonom č. 284/2004 Sb. a neskôr upraveným zákonom č. 253/2008 Sb., zaradila medzi krajiny, ktoré legislatívne formalizovali svoje úsilie v boji proti organizovanému zločinu pri jeho snahe zastrieť pôvod finančných výnosov z trestnej činnosti.

Boj proti praniu špinavých peňazí (Anti-Money Laundering), rovnako známy ako AML, je termín, ktorý zahrňuje snahu o zamedzenie, odhalenie, vyšetrovanie a hlásenie trestného činu prania špinavých peňazí. Diplomová práca sa bude zaoberať problematikou prania špinavých peňazí v komerčnom poisťovníctve s rozdelením na teoretickú a analyticko - praktickú časť. Cieľom práce je predstaviť postupy a procesy používané v poisťovníctve, vymedziť rizikové indikátory a identifikovať markantné znaky, ktoré sprevádzajú tento trestný čin. Zároveň je cieľom vytvorenie charakteristiky páchatel'a a taktiež odhaliť slabé miesta v celom procese s návrhom riešenia možnej obrany. Problematika bude v závere aplikovaná na oddelenie Underwritingu, ktoré sa zaoberá prijímaním a oceňovaním poisťných návrhov.

2 Metodika

Diplomová práca bola rozdelená na dve navzájom na seba nadväzujúce časti, a to teoretickú a prakticko-analytickú časť. Bola spracovávaná nasledujúcim postupom v súlade so stanovenými cieľmi práce, zvolenými pri konzultácii.

Teoretická časť práce vznikla pomocou literárneho rešerše využitím sekundárnych zdrojov z odbornej literatúry získanej z mestskej knižnice a z internetových zdrojov. Zdroje v mestskej knižnici boli vyhľadané pomocou systému Koniáš – elektronický katalóg na čitateľských počítačoch umiestnený na pobočkách Mestskej knižnice v Prahe. Pri internetových zdrojov sa zvolila metóda vyhľadania vo vyhľadávači podľa kľúčových slov v českom, anglickom a slovenskom jazyku.

Materiály boli kategorizované a následne využité k definícii nosného pojmu prania špinavých peňazí. Predovšetkým k vysvetleniu princípu, troch vývojových etáp a aktuálnych trendov používanými páchatel'mi. Nakoľko bola diplomová práca zameraná na poisťný sektor, pomocou zdrojov bola v krátkosti vysvetlená história poisťovníctva a jeho úloha v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Informácie sa čerpali predovšetkým z internetových stránok Českej asociácie poisťovní (ČAP), Českej národnej banky (ČNB), Polície Českej republiky (Polície ČR) a Finančného analytického útvaru (FAÚ) Ministerstva financií.

V závere teoretickej časti bola postupne predstavovaná a následne podrobne rozobraná legislatíva Českej republiky. Okrem využitia sekundárnych zdrojov, sa použili primárne zdroje, a to zákon č. 253/2008 Sb. z dňa 5. júna 2008, o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu a vyhláška ČNB č. 281/2008 Sb., o niektorých požiadavkách na systém vnútorných zásad, postupov a kontrolných opatrení proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu.

Zdroje, ktoré sa použili v praktickej časti, sú vo veľkej miere primárne a pochádzajú z interných zdrojov štyroch komerčných poisťovní pôsobiacich na českom trhu. Poisťovne, ktoré poskytli podklady, si nepriali byť menované a preto budú v práci označené ako poisťovňa Alfa, poisťovňa Beta, poisťovňa Gama a poisťovňa Delta.

Na začiatku druhej časti boli uvedené postupy poisťovní pri odhaľovaní trestného činu, prania špinavých peňazí, a to z dôvodu objasnenia spôsobov využívaných bežne v praxi. Pomocou interných materiálov poisťovní boli vytypované riziká spojené s jednotlivými produktmi či službami, klientmi a distribúciou. V zásadách ČNB „Poznaj svojho klienta“ bolo rozpracované odporúčenie, na čo by sa každá komerčná poisťovňa mala zamerať pri obchode s fyzickou osobou a na aké parametre s právnickou osobou.

Práca bola zameraná aj na samotné procesy v poisťovacom sektore pri odhaľovaní prania špinavých peňazí. K názornosti celej problematiky poslúžil vytvorený procesný diagram. Cieľom procesného diagramu, bolo vizuálne znázornenie (reprezentácia „tvaru dát“) celého procesu, ktorý sa pravidelne koná v každej poisťovni.

Pomocou prípadových štúdií poskytnutými poisťovňami Alfa, Beta, Gama a Delta sa vymedzili rizikové indikátory a markantné znaky. Na základe nadobudnutých poznatkov a skúseností poisťovní sa stanovili varovné signály, ktoré môžu predzvestovať hroziace nebezpečenstvo zo strany klienta. Bolo zistené, že vhodná prevencia a ostrážitosť zo strany zamestnancov a tiež dôveryhodnosť manažmentu môže napomôcť zamedzeniu vzniku situácií, kedy sa poisťovňa stane obeťou páchatel'ov - práčov.

V závere praktickej časti sa aplikovala celá problematika na oddelenie Underwritingu. Opäť sa využili primárne zdroje poskytnuté poisťovňami a tiež získané poznatky uvedené v diplomovej práci. Pri kategorizácii klientov podľa rizikovosti sa vybrala jedna z metód využívaných v praxi, od poisťovne Alfa. Hlavným cieľom aplikovanej problematiky bolo vytvorenie univerzálneho „návodu“ pre všetky poisťovne na českom trhu v boji proti praniu špinavých peňazí. Súčasne boli odhalené problémy, s ktorými sa zamestnanci počas procesu stretávajú.

Záver sa niesol v duchu zhrnutia, opätovného poukázania na najzávažnejšie nedostatky v celej problematike a náčrt možných riešení.

3 Teoretická část

3.1 Majetok z nelegálnej činnosti

Právo vlastníť majetok je jednou zo základných ľudských slobôd. Od nepamäti sa však ľudstvo stretáva s problémom legalizovania nadobudnutého majetku z trestnej činnosti a tiež aj s trestnými činmi, ktoré sú motivované k získaniu majetku. Kolman (2011, s. 8) konštatuje, že tolerovanie tohto negatívneho javu zo strany majoritnej spoločnosti závisí od rozsahu, početnosti výskytu a dopadu na spoločnosť. Pre túto formu autor uvádza pojem spoločensko-ekonomická miera únosnosti, pričom pri jej prekročení sa spoločnosť začne organizovane brániť vytváraním prekážok, ktoré by mali pôsobiť proti zvyšovaniu sa vplyvu zločineckých štruktúr. Medzi dôvody, prečo sa väčšina spoločnosti začne brániť týmto javom, Kolman (2011, s. 9) zaraďuje na jednej strane fyzickú obavu o zdravie alebo život, na strane druhej masívne použitie nelegálnych zdrojov, tzn. nezdanených a nekontrolovateľných, ktoré môžu viesť:

- „k ovplyvňovaniu politicko-ekonomického prostredia,
- k vytvoreniu nerovnomerného konkurenčného prostredia,
- k ďalšiemu rozvoju a financovaniu zločinu i organizačnému,
- k prenikaniu organizovaného zločinu do riadiacich a politických štruktúr,
- ku korupčnému jednaniu,
- k financovaniu terorizmu.“

Juda (2011) uvádza, že legalizácia výnosov z trestnej činnosti narušuje prirodzené fungovanie ekonomiky, a tým sa umelo zvyšuje cena práce či nehnuteľností. K negatívam pridáva aj vytlačanie legálnych firiem z trhu a zvyšovanie inflácie. Medzi ďalšie spoločenské a ekonomické dôsledky priradzuje aj stratu z výnosov na daniach, nakoľko niektorí daňoví poplatníci neplatia dane z „legitímnych“ výnosov a tým sa znižuje príjem štátneho rozpočtu plynúci z daní. Zároveň sa ohrozuje povest' firmy ako takej, pretože pokiaľ budú zákazníci alebo médiá oboznámení so skutočnosťou, že sa spoločnosť venuje podvodnému podnikaniu, nebude pokladaná za dôveryhodnú.

Ďalej Juda (2011) píše, za zlegalizované peniaze zločinecké a teroristické organizácie prevádzkujú tiež legálne činnosti ako je napr. zvoz odpadkov, stavebníctvo, demolačné firmy, turistický priemysel, ochrana osôb a majetku, dokonca aj vydávanie tlačovín a mnoho iných. V neposlednom rade je ohrozená aj povest' štátu, kde napr. Kolumbia je notoricky známa obchodom s drogami, a hoci má silnú ekonomiku, firmy nie sú často ochotné zahájiť v nej podnikateľskú činnosť pre nedostatok dôvery.

3.2 Pranie špinavých peňazí

Liška (1997, s. 6) uvádza, že získanie prostriedkov a nakladanie s nimi ako s legálne nadobudnutými sa v odbornej literatúre označuje pojmom pranie špinavých peňazí, angl. Anti-Money Laundering (AML) a v poslednej dobe tiež len pranie peňazí. Podľa Robinsona (1995, s. 13) názov doslova vystihuje proces, kde nezákonné teda špinavé peniaze prechádzajú reťazcom najrôznejších transakcií nazývaným aj praním, aby sa na konci zlegalizovali alebo inak povedané vyčistili.

Tento výraz sa podľa Lišku (1997, s. 6) objavil prvý krát v tlači v roku 1973 a Oxfordský slovník anglického jazyka uvádza, že sa tak stalo pri pojednávaní škandálu Watergate. Ako Robinson (1995, s. 15 – 19) vo svojej knihe tvrdí, získanie prostriedkov na financovanie kampane prezidenta Richarda Nixona k opätovnému získaniu mandátu v Bielom dome prebiehalo z ilegálnych zdrojov v spojení s mafianskymi praktikami. Nevyberanými prostriedkami a nátlakom nútili celú radu veľkých renomovaných spoločností k hotovostným príspevkom, ktoré fiktívnymi finančnými transakciami, prevodmi peňazí za neexistujúce služby do zahraničia a následne ich spätným čerpaním splnili dané požiadavky na výbornú. Táto kauza odkrývala postupne ďalšie významné skutočnosti, ktoré nakoniec vyústili až do pádu nečestného prezidenta. Ako ďalej autor uvádza, tento prípad má tri ironické stránky. V prvom rade, prezident Nixon mal pred voľbami podľa verejného prieskumu výrazné vedenie pred svojím politickým konkurentom a tieto príspevky prakticky nepotreboval. Za druhé, v dôsledku tejto kauzy prijal Kongres v USA určité opatrenia, aby zamedzil zásahom štátu do života obyčajných občanov, čo ale spôsobilo zviazanie rúk finančným vyšetrovateľom pri skúmaní toku peňazí a naopak zvýhodnilo tzv. práčov. A do tretice, do tej doby nikde na svete sa pranie špinavých peňazí nepovažovalo za zločin.

Rolný a Lacina (2004, s. 118) upresňujú, že za špinavé peniaze považujeme všetky čiastky získané pri obchode s drogami, z vydierania osôb, nelegálneho hazardu alebo sádzok, z obchodu s bielym mäsom a prostitúcie, z pašovania tovaru a ľudí, z nelegálneho obchodu so zbraňami, hospodárskou kriminalitou spojenou s finančnými podvodmi, falšovaníu peňazí alebo cenných papierov, z krádeží a pod.. Ako pokračuje Liška (1997, s. 7), zisky z organizovaných zločinov dosahujú často značnej výšky a je potreba zatajiť ich pôvod. Najvýraznejší podiel na špinavých peniazoch tvorí obchod s drogami, kde sa podľa celosvetového meradla vydáva za drogy viac peňazí ako za potraviny.

Ako uvádza Robinson (1995, s. 24) nikto si nie je istý, koľko peňazí sa každoročne vyperie na celom svete. Autor pokračuje, že rozumné smerodajné odhady sa pohybujú od 100 miliárd USD až k trojnásobku a tento proces nazývame aj tieňovou ekonomikou. Po odchode s devízami a s ropou sa pranie špinavých peňazí nachádza na treťom mieste výnosu v odvetí obchodu na svete.

3.3 Princípy prania špinavých peňazí

V učebniciach, z ktorých čerpal Robinson (1995, s. 20) majú operácie spojené s práním špinavých peňazí nasledujúce štyri spoločné rysy:

1. utajenie pravého vlastníctva a skutočného zdroja prostriedkov,
2. získané nelegálne peňažné prostriedky sú obyčajne v drobných nominálnych hodnotách a z hľadiska celkového objemu spolu s pohodlnosťou a nenápadnosťou musia zmeniť svoju podobu na ucelenejšiu¹,
3. v priebehu pracieho cyklu je potrebné dôkladne zakryť všetky stopy vedúce k odhaleniu,
4. neustála kontrola celého procesu.²

Bresler (1994, s. 215) tvrdí, že jedným z najzávažnejším problémom pre syndikátov pri praní špinavých peňazí je bod 2. - váha a objem peňazí. Peniaze, ktoré boli získané za predávanie narkotík sú často objemnejšie a ťažšie ako samotné drogy a stáva sa, že páchatelia ich už ani prácne nepočítajú. Ich „kalkulačkou“ je váha, kde vedia, že 1 milión USD v 20 dolárových bankovkách váži približne 110 libier.

Juda (2011) na svojich stránkach zverejňuje článok, kde pranie špinavých peňazí považuje za slabý článok organizovaného zločinu. Pokračuje, že je pre páchatel'ov jednoduchšie peniaze získať ako ich zlegalizovať.

Liška (1997, s. 8) uvádza, že okrem vyššie uvedených štyroch hlavných rysov sa dá systém prania špinavých peňazí zreteľne členiť na tri vývojové etapy: namáčanie, namydlenie a žmýkanie.

3.3.1 Namáčanie

Prvá etapa, tzv. namáčanie, podľa Rolného a Lacinu (2004, s. 120) zahrňuje nahromadenie všetkých nelegálnych prostriedkov/aktív a ich rozmiestnenie tak, aby sa zapojili znovu do legálneho finančného obehu. Robinson (1995, s. 36) tvrdí, že táto fáza je najzraniteľnejšia. Ako ďalej Liška (1997, s. 9) uvádza, páchatel' stojí pred problémom vložiť veľké množstvo jednotlivých bankoviek do legálneho systému, napr. ako platbu poisťného v hotovosti, vklad hotovosti na priehradke s ďalším voľným nakladaním s ňou a to ideálne v bezhotovostnom styku, ale aj zakúpenie cenných umeleckých diel, herných žetónov apod.. I to však má svoje hranice. Za jedným z dôvodov zbavenia sa hmotnej podoby peňazí podľa autora stojí, že bankovky, ktoré prišli do styku s drogami mali v ruke narkomani a drogoví dealeri, a nesú tak na povrchu pach a stopové prvky ľahko odhaliteľné psom so špeciálnym výcvikom.

¹ Štós 1 miliónu libier v päťdesiatšiestich bankovkách je približne 3 metre vysoký, nezmestí sa napr. do diplomatického kufrika.

² V prípade ukradnutia peňazí, pôvodný vlastník legálne nič nezmože.

Taktiež používanie väčšieho množstva bankoviek v platobnom styku býva podozrivé a vyvoláva množstvo otázok.

Ako ďalej Liška (1997, s. 10) pokračuje, na začiatku osemdesiatych rokov viedla sprísnená legislatíva a získané skúsenosti s praním špinavých peňazí pracovníkov bánk k väčšej obozretnosti u osôb prinášajúcich veľkú hotovosť v malých bankovkách hoci nepodnikali v maloobchode. Hlavným dôvodom bánk bol strach o negatívnu publicitu a taktiež súdne stíhanie.

Na prelome rokov 1981/1982 začali zločinecké gangy na Južnej Floride používať tzv. členenie vkladov na niekoľko transakcií pod 10 tisíc dolárov, čo pre banku znamenalo stratu uzákonenej oznamovacej povinnosti. Okrem ukladania veľkého počtu vkladov do 10 tisíc dolárov na bankové účty bola použitá podľa Lišky (1997, s. 11) i metóda hotovostného nákupu bankových a pokladničných šekov do rovnakej výšky. Tento spôsob sa nazýval „šmoulovanie“ (angl. smurfing).³ Autor pokračuje, že šmoulovanie si obyčajne vyžaduje skupinu desiatich až pätnástich ľudí, ktorí jazdia po rôznych miestach, kde v rozličných bankách nakupujú šeky a peňažné poukážky pod stanoveným limitom oznamovacej povinnosti. Snaha o anonymitu a s ním spojené náklady robí síce túto metódu drahú, časovo i pracovne náročnú, ale i cez tieto negatíva je používaná až do súčasnosti.

Postupom času sa „namáčanie“ a cyklus s tým spojený zdokonaľoval, pričom nové metódy zahrňovali prevažne dokonalé preštudovanie zákonov jednotlivých štátov. Liška (1997, s. 11 - 12) tvrdí, že v krajinách s liberálnou legislatívou v oblasti daňového a obchodného práva, sa vytvorili fiktívne a to najmä akciové spoločnosti, vrátane bánk, či iných finančných zoskupení tvorených miestnym obyvateľstvom, ktoré vykazujú obrovské finančné operácie a zisky. Ich zdanenie je pre nastavené miestne podmienky až veľmi nízke a jedná sa o tzv. daňové rajy. Predstaviťov daňových rajov vo svete autor uvádza napr. Lichtenštajnsko, Luxembursko, Maroko, ale aj Nauru a Vanuatu v Tichom oceáne. V krajinách nepatriacich k daňovým rajom sú zločinecké organizácie nútené rozširovať svoje sféry vplyvu a to napr. korupciou štátnej správy, či vrchných predstaviťov bánk a celkovo finančných spoločností až po priame nákupy ich akcií a faktické ovládnutie.

Juda (2011) uvádza, že v dnešnej dobe sa „namáčaniu“ snažia zabrániť prepracované mechanizmy bánk zahrňujúce predovšetkým každoročné školenia svojich zamestnancov na priehradke spolu so softwarovým vybavením. Čo sa týka bánk a poisťovní, má túto problematiku na starosti osoba s funkciou Compliance Officer alebo AML (Anti Money Laundering) Officer.

---

³ Názov je podľa modrých postavičiek, tzv. šmoulov z kreslených filmov.

Robinson (1995, s. 39) pripomína, že žiadny zákon nikomu nezabráni v tom, aby ktokoľvek uložil do banky napr. milión dolárov v použitých päť dolárových bankovkách. Keď už ale k tomu dôjde, úrady chcú vedieť kto to urobil a ako k tomu prišiel.

3.3.2 Namydlenie

Druhá fáza sa nazýva namydlenie a podľa Rolného a Lacinu (2004, s. 120) v nej páchatel' oddeľuje svoje nelegálne získané výnosy od ich zdroja, aby sa zastrel ich pôvod. V tejto fáze, ako uvádza Liška (1997, s. 13), sa využívajú rozličné rafinované techniky a to od hotovostných až po bezhotovostné peňažné operácie, nákupy a tiež predaje cenných papierov, zlata alebo drahých kovov, nehnuteľností, starožitností, či umeleckých diel, vytvárania spoločností s fiktívnymi aktivitami spolu s finančnými transakciami medzi nimi, predstieranie výhry v kasíne a pod.. Autor pokračuje, že ide o kľúčovú etapu pretože nielenže sa musí zmeniť špinavý kapitál na očistený, ale musia sa zahľadiť aj stopy vedúce k odhaleniu a zároveň prerušiť možnosti sledovania peňažného toku.

Liška (1997, s. 13 – 16) charakterizuje fázu „namydlenia“ ako snahu o zložitost' a nepriehľadnosť operácií v presunoch peňazí z miesta na miesto, v ideálnom prípade do zahraničia. Je nutné však dodať, že byť profesionálnym pašerákom je vysoko riziková záležitosť vzhľadom na to aké opatrenia na svete vznikli a ľudí, čo sa tomu venujú nie je veľmi veľa. Spôsoby a metódy prania špinavých peňazí sa líšia prípad od prípadu v závislosti od zeme a od skúseností pašerákov.

Bahamy boli podľa Amerického ministerstva zahraničia v roku 1989 vyhlásené za dôležité transakčné územie a Hongkong dokonca ako srdce prania špinavých peňazí. Americký Úrad pre potláčanie drog DEA v tom roku špecifikoval 18 najdôležitejších kanálov a ich úložiská nezákonných zdrojov z drogových obchodov, kde sa medzi už spomínaním Hongkongom ocitli i Lichtenštajnsko, Luxembursko, Normandské ostrovy, Andorra, Švajčiarsko, Singapur, Spojené arabské emiráty, Kajmanské ostrovy, Mexiko, Panama a prekvapivo i Kanada. K týmto štátom sa na zozname ocitli aj samostatné mestá a to New York, Los Angeles, Miami, Houston, Montreal a Toronto.

3.3.3 Žmýkanie

V poslednej, záverečnej fáze pracieho procesu Rolný a Lacina (2004, s. 120) uvádzajú, že pojmom „žmýkanie“ sa označujú vyprané zdroje vracajúce sa opäť do obehu a to v podobe nezahadných legitímnych a zdaniteľných príjmov. V literatúre je možné stretnutie sa s pojmi ako integrácia alebo repatriácia. Ako príklad integrácie

prostriedkov sa dá uviesť kúpa domu, auta či iného luxusného tovaru, opätovné investovanie do legálneho podnikania alebo ďalšia podpora nelegálnej činnosti, často terorizmu.

Podľa Lišky (1997, s. 17) peniaze neperú len zločinecké organizácie ako by sa na prvý pohľad zdalo, ale veľakrát sa k tomu uchýlia, a to z rôznych príčin, aj osoby inak bezúhonné. Ich cieľom môže byť vyhnutie sa daniam, zníženie dividendy akcionárom, rovnako ako aj snaha obísť devízové regulačné prekážky, či podplatením získať prednosť zákazky. Autor ďalej uvádza, peniaze perú často i vlády a to pri snahe zničiť teroristov, alebo vyzbrojiť bojovníkov za slobodu. Z minulosti je napr. známy zmedializovaný prípad tajného predaja zbraní do Iránu pod názvom Irán-Contra. Ako ďalej Liška (1997, s. 18) pokračuje, stáva sa, že diktátori či podobne vplyvné osoby, ktoré sa ocitnú na čele štátu sa istia pre prípad ukončenia ich vlády presúvaním peňazí z banky svojej zeme do inej krajiny. Aj v našich podmienkach sa predpokladá, že komunistickí predáci bývalých zemí východného bloku si uložili obrovské množstvo peňazí do zahraničných bánk.

A v neposlednom rade Liška (1997, s. 19) tvrdí, že policajti podozrievajú z prania špinavých peňazí i združenia vedúce politický boj ako napr. Írsku republikánsku armádu, baskickú ETA či Organizáciu pre oslobodenie Palestíny. Česká republika taktiež nie je vynechaná z celosvetového priemyslu prania špinavých peňazí, naopak svojou polohou je priam predurčená ako tranzitná zem.

3.4 Zlegalizovanie špinavých peňazí

Ako Rolný a Lacina (2004, s. 120) vo svojej publikácii uvádzajú, pokiaľ sa uvedený celý trojfázový proces vykoná na menšej čiastke, môže prebehnúť veľmi rýchlo. Z cielených experimentov sa zistilo, že jedna nelegálna transakcia prevedená cez sedem krajín pri rôznych právnych systémoch pomocou internetu trvá cca 5 minút. Autori pokračujú, že pri vykonaní spätnej rekonštrukcie transakcie v rámci vyšetrovania môže zaberat' tento proces i viac ako jeden rok. Odborníci odhadujú, že sa takto denne na svete preperie viac ako jedna miliarda dolárov a ročný obrat organizovaného zločinu by sa určite mohol približovať k 1 500 miliárd dolárov, čo činí zhruba štvrtinu objemu hodnoty celosvetového obchodu. Ako Rolný a Lacina (2004, s. 121) dopĺňujú, podľa policajných expertov sa náklady na pranie špinavých peňazí odhadujú od 5 % do 20 % z pranej čiastky.

Zákonné opatrenia sú v tomto smere i v súčasnej dobe nedostačujúce, hoci veľa krajín postupne uzákoňuje pranie peňazí za priestupok. Snahu o pátranie po špinavých peniazoch vykonáva niekoľko medzinárodných skupín a to predovšetkým Financial Stability Forum (FSF), Financial Action Task Force (FATF) a OECD. Tieto

organizácie zostavili zoznamy krajín vyznačujúce sa laxnosťou a nespoluprácou v boji proti praniu špinavých peňazí. V roku 2000 sa v zozname FSF (2002) ocitli nasledujúce krajiny: Anguilla, Antigua a Barbuda, Aruba, Bahamy, Belize, Britské Panenské ostrovy, Cookové ostrovy, Kajmanské ostrovy, Kostarika, Cyprus, Libanon, Lichtenštajnsko, Marshallové ostrovy, Maurícius, Nauru, Niue, Holandské Antily, Panama, Samoa, Seychely, Svätá Lucia, Svätý Krištof a Nevis, Svätý Vincent a Grenadiny, Turks a Caicos a Vanuatu. Do prechodnej kategórie boli zaradené: Andorra, Bahrajn, Macao, Malta a Monako.

Niektoré krajiny Európskej únie hrozia, že prerušia všetky transakcie s bankami, ktoré zaujímajú pozíciu nečinnosti v tejto oblasti. Iné štáty zase navrhujú, aby sa ponúkli medzinárodné pôžičky a ďalšia pomoc pre zaistenie riadnych bankových štandardov.

3.5 Súčasné trendy v praní špinavých peňazí

K novým, moderným spôsobom prania špinavých peňazí patrí podľa Judy (2011) použitie internetových stávkových kancelárií a to buď ako prevádzkar alebo ako klient v inak legálnej spoločnosti. Je to z dôvodu, že možnosť identifikácie klientov a ich prevádzkarov je obmedzená, keďže je neraz sídlo v tzv. daňových rajoch. Ako následne autor uvádza, po novom sa vo svete využívajú predplatené platobné karty, či darčekové poukážky. Tie sa však v Českej republike nepoužívajú.

Naproti tomu Juda (2011) uvádza, že sa objavil aj trend virtuálneho prania peňazí a to napr. pomocou on-line hier typu Second Life alebo World of Warcraft. Princíp pozostáva z vytvorenia si účtov niekoľkých osôb, kde sa reálne peniaze vymenia za virtuálne používané pri hre. Následne sa prevedú inému hráčovi, ktorý si ich vyberie v hotovosti.

Juda (2011) na svojich stránkach tvrdí, že moderným trendom sa stalo aj využitie mobilných telefónov ako platobných nástrojov, kde páchatel' zloží peniaze na jednom mieste a pohodlne ich pomocou mobilu vyzdvihne na inom mieste.

A v neposlednom rade sa podľa Judy (2011) vracia aj doba pašovania v hotovosti, ale oveľa rafinovanejším spôsobom. Malé bankovky sa vymenia za bankovky s vyššou nominálnou hodnotou a tým sa vytvorí menší objem a hmotnosť. Spolu s touto výhodou sa strácajú aj stopy po prítomnosti drog a odtlačky prstov. Autor pokračuje, že bankovky zločinci vložia do vákuovo uzavretých platových obalov, obklopiu kávou, korením prípadne inými aromatickými látkami, aby zmiatli policajné psy. V nákladných autách či kontajneroch sa prevážajú do zahraničia.

3.6 Útvary činné v boji proti praniu špinavých peňazí

Pri odhaľovaní prania špinavých peňazí sa podieľajú štátne i neštátne inštitúcie, kde v Českej republike sú to napr. Finančno-analytický útvar (FAÚ) Ministerstva financií ČR a Útvar odhaľovania korupcie a finančnej kriminality služby kriminálnej polície a vyšetrovania (ÚOKFK SPKV) zriadený Ministerstvom vnútra č. 71/2001.

ÚOKFK SPKV sa podľa Polície ČR (2014) venuje preverovaniu a vyšetrovaniu hospodárskej, finančnej trestnej činnosti a korupcii. Nahradil dva zaniknuté útvary, Úrad finančnej kriminality a ochrany štátu SKPV a Útvar pre odhaľovanie korupcie a závažnej hospodárskej trestnej činnosti (predtým SPOK). Okrem prania špinavých peňazí sa tento útvar zaoberá aj vyšetrovaním krátenia daní, úverových a iných podvodov, prijatia úplatku, zneužitia právomocí, falšovaní, podplácaní, machinácií pri verejnej súťaži, dotačných podvodov a tiež plní funkciu Úradu pre vyhľadávanie majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti (Asset Recovery Office).

Podľa ČT24 (2014) Útvar odhaľovania nelegálnych výnosov a daňovej kriminality, nazývaným tiež finančná polícia (tzv. FIFO), zrušil k 1. januáru 2007 vtedajší minister vnútra Ivan Langer v snahe o „zefektívnenie práce polície“. Pretože útvar za prvý rok a pol fungovania v rámci vyšetrovania zaistil majetok v hodnote 3,3 miliardy Kč, jeho zrušenie mnohí označili za vážnu chybu, vrátane bývalého šéfa útvaru Vladimíra Zimmela. V súčasnej dobe prebiehajú prípravy na jeho opätovné spustenie, pričom v prvej fáze bude prebiehať v podobe testovacej prevádzky a to od septembra 2014. Naplno má finančná polícia v Českej republike fungovať od januára 2015, podľa vzoru slovenskej Kobry.

3.6.1 Finančný analytický útvar

Finančný analytický útvar (FAÚ) bol zriadený v roku 1996 Ministerstvom financií Českej republiky a je úzko zapojený do celosvetového systému boja proti praniu špinavých peňazí.

Na stránkach MFČR (2013) sa uvádza, že FAÚ v súlade so zákonom č. 253/2008 Sb., o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu (AML zákon) zaisťuje prijímanie oznámení o podozrivých obchodoch a súčasne vykonáva kontrolu, či povinné osoby tieto povinnosti plnia. Ďalej k jej úlohám patrí aj zaistenie spolupráce so zahraničnými inštitúciami a vytváranie legislatívy pre boj proti praniu peňazí.

Dôležitou povinnosťou FAÚ podľa MFČR (2013) je i spracovanie interného predpisu, tzv. systému vnútorných zásad, ktorý je spracovávaný s ohľadom na špecifiká každej povinnej osoby počas plnenia povinnosti plynúcej z AML zákona. Ako sa ďalej uvádza,

zákon stanovuje problémové okruhy, ktoré majú byť v systéme riešené a to napr. výpočet možných znakov podozrivého obchodu v podmienkach konkrétnej povinnej osoby, spôsob zaistenia podávaných oznámení o podozrivých obchodoch, identifikácia klienta, uchovávanie informácií, postup pri odložení splnenia príkazu klienta, stanovenie kontaktnej osoby, zaistenie mlčanlivosti, uskutočňovanie povinného školenia zamestnancov povinnej osoby atď..

Základnou úlohou FAÚ je všetky ohlásené oznámenia dôkladne prešetriť a v prípade, že vznikne podozrenie trestného činu má za povinnosť podať trestné oznámenie. Medzi Políciou Českej republiky a FAÚ podľa MFČR (2013) existuje zmluva, kde sú stanovené princípy spolupráce s policajnými útvarmi a k tomu bol určený spomínaný Útvar odhalovania korupcie a finanční kriminality služby kriminálnej polície a vyšetrovaní. Tento útvar je jediný príjemca trestných oznámení FAÚ.

Finančný analytický útvar má radu právomocí, medzi ktoré patrí aj to, že môže vyžadovať od povinných osôb všetky informácie ku klientom a k ich realizovanými obchodmi a taktiež má prístup, napr. k bankovým informáciám a dátam finančných úradov. K jej právomociam ako sa uvádza na stránkach MFČR (2013) patrí aj možnosť zaistenia prostriedkov alebo majetku až na 6 dní, pokiaľ hrozí nebezpečenstvo znemožnenia zaistenia výnosu.

Zamestnanci FAÚ sú podľa MFČR (2013) viazaní mlčanlivosťou, ktorá v súvislosti s oznamovaním a šetrením podozrivého obchodu nastane a možnosti prelomenia mlčanlivosti sú v AML zákone menovite uvedené. Zároveň FAÚ môže uložiť pokuty do výšky 50 mil. Kč, či odobrať povinnej osobe oprávnenie k činnosti. Finančný analytický útvar (FAÚ) je podriadený námestníkovi Ministerstva financií ČR. Vo výročnej správe uverejnenej na svojich stránkach za rok 2013 sa uvádza, že Útvar prijal 2 721 hlásení o podozrivých transakciách a tým je poukázané na stúpajúci trend oproti rokum 2011 a 2012. Na základe hlásení, ktoré sa museli prešetriť, bolo podaných 547 trestných oznámení a zaistených 3003,6 mil. Kč, vid'. Tabuľka 1:

Tabuľka 1 Hlásenie podozrivých obchodov FAÚ a ich riešenie za roky 2011 až 2013

Rok	Prijaté oznámenia	Trestné oznámenia	Zaistené fin. prostriedky
2011	1970	256	808,12 mil. CZK
2012	2191	429	1005,77 mil. CZK
2013	2721	547	3003,60 mil. CZK

Zdroj: Vlastné spracovanie z Výročnej správy FAÚ 2013

FAÚ je tiež koordinátorom dodržovania medzinárodných obchodných sankcií a projektu Národnej evidencie účtov. V nadnárodnej rovine sa boju proti praniu špinavých peňazí venuje organizácia Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) založená v roku 1989 na samite G7 v Paríži.

3.7 Problematika prania špinavých peňazí v poisťovníctve

Finančné inštitúcie sú častým terčom práčov pri praní špinavých peňazí. Práca sa zaoberá nebankovou sférou, komerčnými poisťovňami. V nasledujúcom texte bude postupne predstavená história a pojem poisťovníctvo. Následne hlavné rozdelenie podľa druhu rizika a všetkých účastníkov, ktorých sa táto oblasť dotýka a problematika prania špinavých peňazí v tomto sektore.

3.7.1 História poisťovníctva

Počiatky poistenia siahajú podľa ČAP (2010a) k polovici 12. storočia z námorníctva. V tej dobe sa stávalo, že obchodník, ktorý vlastnil loď a prišiel o ňu na mori, nemal dostatok peňažných prostriedkov na zaobstaranie novej lode, v sume okolo 100 talónov a nemohol teda ďalej pokračovať v podnikaní. Aby sa tejto situácii predišlo, vytvorilo sa združenie obchodníkov a vlastníkov lodí HANZA. Dohodli sa, že každý člen spolku zaplatí do spoločnej pokladne 10 talónov na ochranu pred stratou lode. Výsledkom bolo, že ak hociktorý člen prišiel o svoju loď, dostal z pokladne peniaze na kúpu novej a mohol pokračovať v podnikaní bez výraznejšej ujmy. Stáli členovia vydali rozhodnutie, že do spolku sa po ich hlasovaní mohli dostať len tí obchodníci, ktorí sa o svoje lode príkladne starali a jednali seriózne v obchodných vzťahoch. Tým predchádzali úmyselnému obohateniu sa na úkor ostatných.

Na území Českej republiky sa počiatky poistenia podľa internetového zdroja FinančníVzdělávání.cz (2007) datujú ku koncu 17. storočia, kedy Jan Kryštof Bořek navrhol povinný fond na ochranu proti požiaru na budovách. Tento návrh síce neprešiel, ale myšlienka ochrany majetku sa začala rozvíjať a na začiatku 19. storočia vznikla v Prahe Prvá česká vzájomná poisťovňa.

Podľa ČNB (2003 – 2014a) prevádzkuje k 17.8.2014 na území Českej republiky 51 poisťovní a pobočiek zahraničných poisťovní.

3.7.2 Poistovníctvo

Poistenie je podľa ČAP (2010b) finančná služba, ktorá sa po písomnej dohode⁴ medzi dvoma stranami - poisťovateľom a poisníkom, zaväzuje v prípade náhodnej udalosti poskytnúť poistné plnenie v zjednanom rozsahu. Poisník je povinný za túto službu platiť poistné a riadiť sa konkrétnymi poistnými podmienkami, ktorými sa riadi aj druhá strana.

Ako sa ďalej uvádza na stránkach ČAP (2010b), poistnú zmluvu môže klient v Českej republike uzavrieť prostredníctvom poisťovacieho sprostredkovateľa, ale aj osobne na pobočke, on-line pomocou internetu a tiež prostredníctvom banky. Výsledkom potvrdenia o uzavretí poistnej ochrany je právny dokument, tzv. poistka, ktorú vydá poisťovateľ poistenému. V nej sa okrem stanovenia počiatku poistenia vymedzí aj výška poistného, jej splatnosť, doba trvania, potom údaj, či sa jedná o bežné alebo jednorazové poistenie, poistné nebezpečenstvo a poistné udalosti.

Neoddeliteľnou súčasťou poistnej zmluvy sú, ako uvádza ČAP (2010b), poistné podmienky, ktoré poisťovateľ spracováva pre jednotlivé typy poistenia. Obsahujú najmä vznik, trvanie a zánik poistenia, ďalej definujú poistnú udalosť so stanovením podmienok, v akom rozsahu a v akej splatnosti bude poistné plnenie, prípadne kedy nevzniká poisťiteľovi povinnosť poskytnúť toto plnenie poisníkov. Samozrejme, poisník s týmito informáciami musí byť preukázateľne oboznámený.

3.7.3 Rozdelenie poistenia podľa druhu rizika

Hlavné rozdelenie poistenia podľa druhu rizika je podľa ČAP (2010c):

- poistenie osôb,
- poistenie majetku,
- poistenie motorových vozidiel,
- cestovné poistenie,
- poistenie zodpovednosti za škodu.

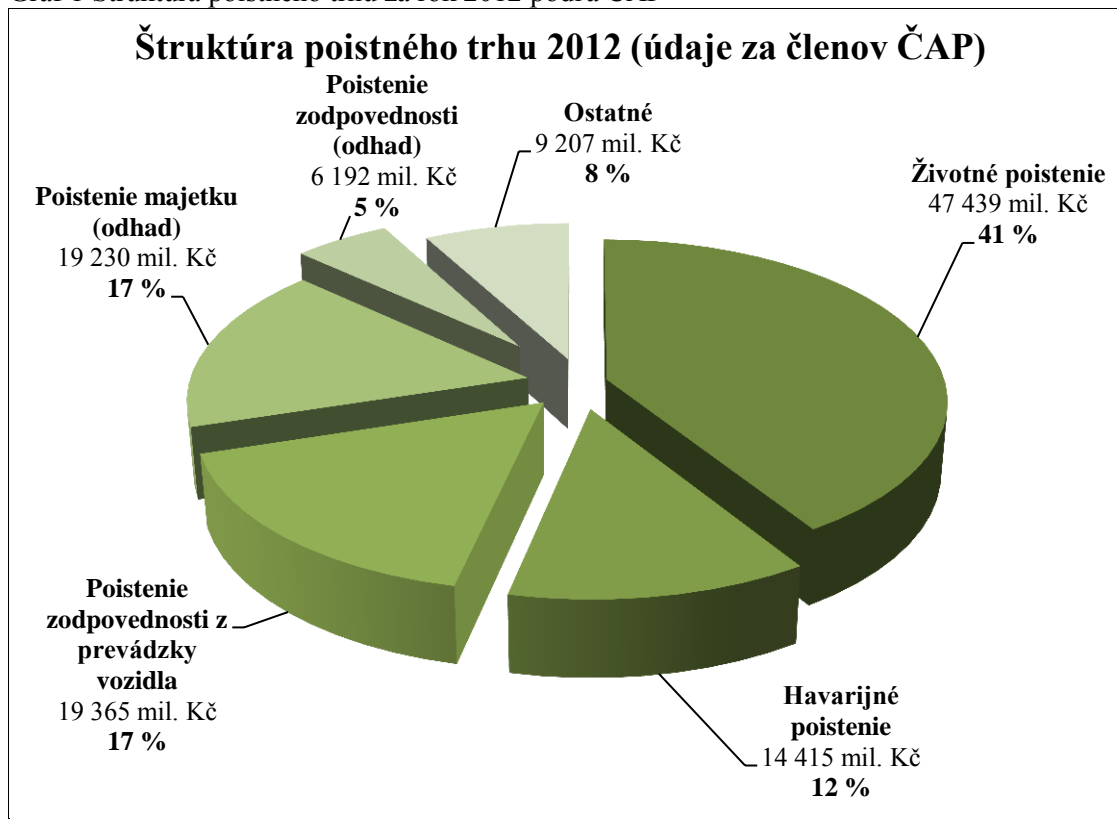
Toto rozdelenie, spolu so štruktúrou na poistnom trhu je znázornené na Grafe 1.

---

⁴ Výnimku uzavrieť písomnú zmluvu má poistenie s poistnou dobou kratšou ako 1 rok.

Graf 1 Štruktúra poistného trhu za rok 2012 podľa ČAP

Zdroj: ČAP, 2013

Na základe uvedenej štruktúry sa konštatuje, že najväčší podiel podľa druhu rizika na poistnom trhu tvorí životné poistenie s hodnotou 41 %. Praktická časť sa aj preto bude viac venovať tomuto druhu poistenia.

3.7.4 Účastníci poistenia

ČAP (2010d) uvádza, že medzi základné subjekty poistenia patrí poisťovateľ, poisťník a poistený.

Poisťovateľ môže byť podľa ČAP (2010d) buď ako právnická osoba, ktorá je oprávnená prevádzkovať poistenie, t. j. poisťovňa alebo ako iný subjekt, ktorému bolo udelené povolenie k poisťovacej činnosti, napr. agent či maklér. Za poisťníka sa považuje osoba, či už fyzická alebo právnická, ktorá s poisťovateľom uzavrela poistnú zmluvu a s ňou je oprávnená nakladať podľa svojho uváženia, tzn. meniť či vypovedať. Povinnosťou poisťníka je platiť poistné a tiež má právo stanoviť oprávnenú osobu v prípade, že nastala poistná udalosť. Poisťník môže byť zároveň aj poisteným,

kde v poisťovacom sektore poisteného vymedzujeme ako osobu, ktorej majetok, život, zdravie alebo zodpovednosť za škodu sa na poistenie vzťahuje a má právo na plnenie.

K ďalším subjektom poistenia podľa ČAP (2010d) priradíme oprávnenú osobu, ktorej vzniklo v dôsledku poistnej udalosti právo na poistné plnenie a poškodenú osobu, ktorá utrpela škodu na majetku, živote či zdraví, za ktorú podľa právnych predpisov zodpovedá niekto iný.

3.7.5 Pranie špinavých peňazí v poisťovníctve

Problematika prania špinavých peňazí sa dotýka všetkých subjektov podnikajúcich na finančnom trhu a radíme k nim aj poisťovne. Regulácia v tejto oblasti má za cieľ, čo najviac sťažiť financovanie teroristických organizácií a legalizáciu výnosov z trestnej činnosti. I v poisťovacom sektore, rovnako ako v iných finančných sektoroch, je snaha o vymedzenie okruhu potencióálne podozrivých finančných transakcií, podozrivých subjektov a snaha o stanovenie vhodných postupov pre prípad, že by došlo k podozrivej transakcii.

V Českej republike podľa zistení ČNB (2003 – 2014b) z cieľných kontrol povinných osôb v oblasti boja proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu došlo k najčastejším pochybením, že poisťovne nepoznajú svojho klienta, podceňujú hrozbu politicky exponovanej osoby, nedostatočne školia svojich zamestnancov, často dochádza k nedostatočným uchovávaním informácií a tým k sťaženiu spätnej rekonštruovateľnosti a k problémom sa radí aj pochybenie pri identifikácii klienta.

Zásada „Poznaj svojho klienta“ (angl. „Know Your Client“) je podľa ČNB (2003 - 2014b) vyžadovaná legislatívne od poisťovacích spoločností, aby uskutočňovaním cieľných kontrol získali pri zjednaní a uzavretí obchodného vzťahu dostatok informácií slúžiacich k jeho priebežnému sledovaniu v obchodných vzťahov. Tieto informácie sú potrebné pre overenie, či učené obchodné kroky klienta sú v súlade s tým, čo povinná osoba, v našom prípade poisťovňa, zistila o klientovi, t. j. jeho podnikateľskom a rizikovom profile. Poisťovňa musí vedieť s akými osobami vstupuje do zmluvného vzťahu, kto bude oprávnený manipulovať s peňažnými prostriedkami a aké sú zábery týchto osôb. Poisťovňa je zároveň povinná nastaviť také kontrolné systémy, aby dokázala včas odhaliť nesúlad v profile klienta a pristúpiť k odhaleniu nekalej praktiky. Dohľad nad dodržovaním stanovených pravidiel vykonáva regulátor, teda Česká národná banka.

Pred vstupom do poistenia je poisťovňa povinná v zmysle zákona AML zistiť, či je klient politicky exponovaná osoba. Toto je zaistené požadovaním čestného prehlásenia od klienta. Politicky exponované osoby vyžadujú zvýšenú povinnú pozornosť v priebehu poistenia. Zamestnanci poisťovní, ktorí sú poverení kontrolou

sa v praxi podľa ČNB (2003 – 2014b) stretávajú so situáciou, kedy klient nemá jasnú predstavu či do danej kategórie patrí. Poistovne majú od ČNB odporúčenie, aby v návrhoch poistných zmlúv a v čestných prehláseniach upozorňovali, že pokiaľ je klient občanom Českej republiky, ale bydlisko prípadne trvalý pobyt má v zahraničí, alebo svoju funkciu vykonáva v zahraničí napr. ako veľvyslanec ČR v zahraničí, euro komisár, poslanec Európskeho parlamentu a pod., považuje sa za politicky exponovanú osobu. Je treba ale dodať ako uvádza ČNB (2003 – 2014b), že boli odhalení zamestnanci poistovne, ktorí si pri výkone svojho povolania nepresne vykladali definíciu politicky exponovanej osoby.

Aby nedochádzalo k chybnjej interpretácii definície politicky exponovanej osoby, a aby v prípade, že sa zamestnanec stretne s podozrivými obchodmi vedel adekvátne reagovať, je potrebné pravidelné preškoľovanie zamestnancov a ďalších osôb, ktorých sa táto oblasť týka. Školenie by malo podľa ČNB (2003 – 2014b) prebehnúť nevyhnutne u nových zamestnancov pred nástupom na nové pracovné miesto najmä pre skutočnosť, že rozpoznanie podozrivých obchodov je do určitej miery podriadené na správnom vyhodnotení zachytených signálov.

Ďalej je potrebné zachovávať informácie tak, aby na základe nich bolo možné uskutočniť spätnú rekonštruovateľnosť a to v súlade s požiadavkami AML právnych predpisov. Všetky schvaľovacie a rozhodovacie procesy spolu s kontrolnou činnosťou v rámci systému vnútorných zásad, postupov a podkladov by mali podľa ČNB (2003 – 2014b) povinné osoby vždy spätne doložiť. Skutočnosť, že sú identifikačné údaje klienta uvedené priamo na zmluvnom dokumente podpísanou povinnou osobou aj klientom, nezbavuje povinnú osobu doložiť dodatočne kto, kedy a z akého dôvodu identifikáciu naozaj uskutočnil.

3.8 Legislatíva v poisťovacom sektore

Česká republika prijatím zákona č. 61/1996 Sb., o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a o zmene a doplnení súvisiacich zákonov, realizované zákonom č. 284/2004 Sb. a neskôr upraveným zákonom č. 253/2008 Sb., sa zaradila medzi krajiny, ktoré legislatívne formalizovali svoje úsilie v boji proti organizovanému zločinu pri jeho snahe zastrieť pôvod finančných výnosov z trestnej činnosti.

V nadväznosti na medzinárodné záväzky, ktoré vychádzajú predovšetkým z medzinárodných dohovorov a členstva v Európskej únii je problematika legalizácie výnosov z trestnej činnosti a s ním financovanie terorizmu upravená i v Českej republike. Poistovne sa v oblasti prevencie prania špinavých peňazí a financovania terorizmu riadia nasledujúcimi právnymi úpravami:

- Zákon č. 253/2008 Sb., o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti.
- Vyhláškou ČNB č. 281/2008 Sb., o niektorých požiadavkách na systém vnútorných zásad, postupov a kontrolných opatrení proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu.
- Zákon č. 69/2006 Sb., o vykonávaní medzinárodných sankcií.
- Nariadeniu vlády č. 210/2008 Sb., k vykonaniu zvláštnych opatrení na boj s terorizmom.
- Úradným oznámením ČNB z dňa 26. 5. 2009 k niektorým požiadavkám na systém vnútorných zásad, postupov a kontrolných opatrení proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu.

Pokiaľ v spoločnosti existuje určité riziko prania špinavých peňazí, musí firma k zmierneniu tohto rizika prijať v súčasnosti odpovedajúci program boja proti praniu špinavých peňazí, kde jeho obsahom sú požiadavky stanovené novelizovaným zákonom č. 253/2008 Sb. a vyhláškou ČNB č. 281/2008 Sb.. Riziko predstavuje kombinácia pravdepodobnosti udalosti a ich následkov. Poisťovňa je na základe ustanovení § 2 odst. 1 písm. b) bodu 7., 8. a 11. zákona č. 253/2008 Sb. o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu v platnom znení (ďalej len „zákon“) tzv. povinnou osobou, na ktorú sa vzťahujú ustanovenia zákona. Povinnou osobou je spoločnosť ako poisťovňa, a to len pri výkone činností súvisiacich s prevádzkou životného poistenia. Ako ďalej zákon uvádza, povinnou osobou je spoločnosť rovnako ako osoba s povolením k sprostredkovaniu sporenia, leasingu, úverov alebo peňažných pôžičiek a tiež aj ako osoba oprávnená k sprostredkovaniu platobných služieb, vrátane peňažných, s účelom dodania poukázanej peňažnej čiastky.

Povinnosti zamestnancov a poisťovacích sprostredkovateľov sú dané vnútornou smernicou uvedenou v zákone č. 253/2008 Sb. pod ustanovením § 21 Systém vnútorných zásad, postupov a kontrolných opatrení k predchádzaním legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu, 1/2004/COO v platnom znení od 1.9.2008. Táto smernica obsahuje základné postupy v súlade so zákonnými požiadavkami.

3.8.1 Legalizácia výnosov z trestnej činnosti

Pod pojmom legalizácia výnosov z trestnej činnosti (ďalej len „legalizácia výnosov“) sa podľa § 3 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb. rozumie ako „*jednanie sledujúce zakrytie nezákonného pôvodu akejkoľvek ekonomickej výhody vyplývajúcej z trestnej činnosti s cieľom vzbudiť zdanie, že sa jedná o majetkový prospech nadobudnutý v súlade so zákonom.*“ Nie je pritom rozhodujúce, či k takému jednaniu došlo úplne alebo z časti na území Českej republiky.

Uvedené jednanie spočíva najmä v § 3 odst. 1 písm. a) až d) zákona č. 253/2008 Sb.:

- a) *„premene alebo prevode majetku s vedomím, že (tento majetok) pochádza z trestnej činnosti, za účelom jeho utajenia alebo zastretia jeho pôvodu alebo za účelom nepomáhania osobe, ktorá sa účastní páchania takejto činnosti preto, aby unikla právnym dôsledkom svojho konania,*
- b) *utajenie alebo zastretie skutočnej povahy, zdroja, umiestnenia, pohybu majetku alebo nakladanie s ním alebo zmeny práv vzťahujúce sa k majetku s vedomím, že tento majetok pochádza z trestnej činnosti*
- c) *nadobudnutie, držanie, použitie majetku alebo nakladania s ním s vedomím, že (tento majetok) pochádza z trestnej činnosti,*
- d) *v zločinnom spolčení osôb alebo inej forme súčinnosti za účelom jednania uvedeného pod písmenami a), b) alebo c).“*

Ďalej pod pojmom financovania terorizmu sa podľa § 3 odst. 2 písm. a) a b) zákona č. 253/2008 Sb. rozumie:

- a) *„zhromažďovanie alebo poskytnutie peňažných prostriedkov alebo iného majetku s vedomím, že bude, hoci len z malej časti, použitý k spáchaniu trestného činu teroru podľa § 93 trestného zákona, teroristického útoku podľa § 95 trestného zákona alebo trestného činu, ktorý má umožniť alebo napomôcť spáchaniu takéhoto trestného činu, alebo k podpore osoby alebo skupiny osôb pripravujúcich sa k spáchaniu takéhoto trestného činu, alebo*
- b) *jednanie vedúce k poskytnutiu odmeny alebo odškodnenia páchatel'a trestného činu teroru, teroristického útoku alebo trestného činu, ktorý má umožniť alebo napomôcť spáchaniu takého trestného činu, alebo osoby páchatel'a blízkej v zmysle trestného zákona, alebo zbieranie prostriedkov na takú odmenu alebo odškodnenie.“*

Predchádzanie legalizácii výnosov z trestnej činnosti má niekoľko základných rysov:

- stanovenie rizika, ktoré predstavuje konkrétna osoba,
- stanovenie rizika, ktoré predstavuje transakcia/obchod,
- hlásenie zamestnanca alebo poisťovacieho sprostredkovateľa o podozrení z prania špinavých peňazí.

3.8.2 Riziko osoby klienta

Výška rizika, ktorú predstavuje osoba klienta sa stanoví v procese identifikácie klienta a tú vo všeobecnosti zaisťuje poisťovací sprostredkovateľ. Následne prebehne kontrola klienta a to zaisťuje zamestnanec alebo poisťovací sprostredkovateľ a vo finálnej fáze sa stanoví rizikový profil klienta kompetentným zamestnancom poisťovne, obvykle na oddelení Underwritingu – Oddelenia oceňovania poisťných rizík.

Identifikácia klienta znamená zaznamenanie všetkých údajov, ktoré sú uvedené v identifikačnom liste. Povinnosť identifikácie klienta je uskutočňovaná v súlade so znením § 7 a násl. zákona č. 253/2008 Sb. a to v prípade, že spoločnosť je účastníkom obchodu v hodnote prevyšujúcu 1 000,- EUR. Vtedy je poisťovací sprostredkovateľ prípadne zamestnanec spoločnosti povinný previesť ďalej stanoveným spôsobom identifikáciu klienta vždy pred uskutočnením takéhoto obchodu. Podľa § 7 odst. 2 písm. a), b) a e) zákona č. 253/2008 Sb. sa uvádza, že bez ohľadu na limit stanovený vyššie je poisťovací sprostredkovateľ alebo zamestnanec spoločnosti povinný vykonať ďalej stanoveným postupom identifikáciu klienta vždy, pokiaľ sa jedná o:

- „*podozrivý obchod podľa smernice,*
- *vznik obchodného vzťahu,*
- *uzavretie zmluvy životného poistenia, kde má klient právo jednostranne hraďiť ďalšie poisťné nad zjednaný rámec platieb jednorazového poisťného alebo bežne plateného poisťného, t. j. u poisťnej zmluvy investičného životného poistenia.*“

V súvislosti s identifikáciou osoby klienta je dôležité uviesť aj výnimky z tejto povinnosti. Poisťovací sprostredkovateľ činný pre spoločnosť a spoločnosť ako taká nemusí uskutočniť identifikáciu klienta ani jeho kontrolu, pokiaľ sa klient nachádza v § 13 odst. 1 písm. a) až f) a tiež § 13 odst. 2 písm. a) až f) zákona č. 253/2008 Sb. uvedených inštitúcií, avšak len ak podľa informácií, ktoré má spoločnosť k dispozícii, nepredstavuje niektorí z klientov, niektorý z produktov alebo niektorý konkrétny obchod zvýšené riziko zneužitia pre legalizáciu výnosov z trestnej činnosti alebo financovanie terorizmu a len ak klientom nie je exponovaná osoba⁵.

---

⁵ Za politicky exponovanú osobu sú považovaní cudzí vládni či politickí činitelia a ich rodiny, spoločníci či podniky.

Sú to:

- a) „úverové alebo finančné inštitúcie,
- b) zahraničné úverové alebo finančné inštitúcie pôsobiace na území štátu, ktorý ukladá tejto inštitúcii v oblasti boja proti legalizácii výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu povinnosti rovnocenné požiadavkám práva Európskych spoločností, a s ohľadom na plnenie tejto povinnosti je nad ňou vykonávaný dohľad,
- c) spoločnosť, ich cenné papiere sú prijaté k obchodovaniu na regulovanom trhu, a ktorá podlieha požiadavkám na zverejnenie informácií rovnocenným požiadavkám práva Európskeho spoločenstva,
- d) skutočným majiteľom peňažných prostriedkov uložených na účte úschov notára, advokáta, súdneho exekútora alebo súdu,
- e) ústredným orgánom štátnej správy Českej republiky, ČNB alebo vyšším územným samosprávnym celkom, alebo
- f) klientom,
  - ktorému boli zverené významné verejné funkcie podľa predpisov Európskeho spoločenstva a Európskej únie,
  - jeho identifikačné údaje sú verejne dostupné a nie je dôvod pochybovať o ich správnosti,
  - jeho činnosti sú priehľadné,
  - jeho účtovníctvo podáva verný a poctivý obraz predmetu účtovníctva a finančnej situácie,
  - ktorý je zodpovedný buď orgánu Európskej únie alebo orgánom členského štátu Európskej únie alebo Európskeho hospodárskeho priestoru, alebo u neho existujú iné vhodné kontrolné postupy zaisťujúce kontrolu jeho činnosti.“

Podľa § 13 odst. 2 písm. a) zákona č. 253/2008 sa uvádza, že poisťovací sprostredkovateľ alebo spoločnosť ďalej nemá napr. povinnosť identifikovať a kontrolovať klienta ani v prípade zmluvy o životnom poistení, ak jednorazové poistné či vklad nepresiahne čiastku 2 500,- EUR, alebo pokiaľ bežné poistné alebo súhrn pravidelných vkladov mimoriadneho poistného v jednom kalendárnom roku nepresiahne 1 000,- EUR.

Pokiaľ má príslušný zamestnanec spoločnosti dôvodné pochybnosti o dostatočnej identifikácii klienta a o platnosti alebo pravosti predložených identifikačných dokladov, má za povinnosť odmietnuť uzavretie obchodného vzťahu s klientom alebo ukončenie obchodu. Príslušný zamestnanec odmietne uzavretie obchodu tiež v prípade, že je zákonom č. 253/2008 Sb. stanovená identifikačná povinnosť podľa § 7 odst. 1 alebo 2 a klient sa jej odmietne podrobiť, odmietne predložiť plnú moc podľa článku § 8 odst. 3, neposkytne potrebnú súčinnosť pri kontrole klienta v súlade s článkom § 9, nedá

sa uskutočniť identifikácia alebo kontrola klienta z iného dôvodu, príslušný zamestnanec postupuje podobne postupom stanoveným v predchádzajúcej vete.

Pokiaľ je príslušnému zamestnancovi spoločnosti známy pôvod majetku použitého v obchode s politicky exponovanou osobou, vyzvumie o tom bezodkladne a bezprostredne svojho nadriadeného zamestnanca. Ten rozhodne, či je spoločnosti známy pôvod uvedeného majetku a pokiaľ nie, rozhodne o neuskutočení obchodu s týmto subjektom.

Pokiaľ má zamestnanec spoločnosti podozrenie, že klient nejedná vlastným menom alebo zastiera, že sa jedná o tretiu osobu, vyzve tento zamestnanec klienta, aby doložil plnú moc k zastupovaniu tretej osoby. Zamestnanec má za povinnosť upozorniť, že v súlade so zákonom č. 253/2008 Sb. je každý povinný tejto výzve vyhovieť, pokiaľ iný právny predpis nestanoví inak a na následky nevyhovenia takejto žiadosti stanovené v zákone. V prípade pochybnosti o platnej plnej moci je príslušný zamestnanec povinný overiť si oprávnenosť tohto zastúpenia, a to napr. telefonicky u klienta.

3.8.3 Podozrivé obchody

Rezková (2008, s. 36 - 37) uvádza, že zákon č. 253/2008 Sb. jasne vysvetľuje podľa akých znakov je možné vyjadriť podozrivé obchody. Sú to situácie, kedy napr. nedôjde k uzavretiu obchodu pre neochotu klienta podrobiť sa identifikácií v plnom rozsahu, či vlastníctvo vysokých počtov účtov neprimeraný klientovým potrebám alebo aj ponuka klienta s netypickými podmienkami. Ako ďalej autorka pokračuje, k neobvyklej obchodnej operácii priradíme aj opakované vklady na účet osobou, ktorá nie je jeho majiteľom a nemá iný zrejмый dôvod pre danú transakciu.

Vyhodnotenie ako podozrivý obchod podľa Rezkovej (2008, s. 40) nastane aj prípade, že z výpisu z obchodného registra alebo z inej evidencie sa nedá zistiť spoločník klienta a napr. u zahraničných firiem sa zo žiadnych odborných zdrojov nedá zistiť vlastnícka štruktúra. Taktiež Rezková (2008, s. 40) upozorňuje na zvýšenú pozornosť u opakovaných ukladaní peňazí na účet s následným prevodom do inej banky či už v Českej republike alebo v zahraničí. Veľkú pozornosť si zaslúži aj klient, ktorý opakuje obdobné obchody, hoci nemá zaregistrovanú podnikateľskú činnosť.

Rezková (2008, s. 38) ďalej uvádza jednotlivé čiastočné operácie nebývajú hneď na prvý pohľad podozrivé, je ale nutné poznať celú mozaiku a to aj s ich prostredníkmi. Pokiaľ ide o identifikáciu podozrivého obchodu, bude v podmienkach spoločnosti uskutočňovaná predovšetkým pomocou priebežného monitorovania obchodov príslušným zamestnancom, a to s dôrazom na početnosť a rozsah odchýlok od bežných zvyklostí spolu s ďalším priebežným kontaktom klienta. Zamestnanec musí

predovšetkým zohľadniť charakter obchodu a okolnosti jeho uskutočnenia, charakter a objem obvyklých obchodov konkrétneho klienta a jeho rizikový profil. Zároveň pred realizáciou neobvyklého, podozrivého obchodu je príslušný zamestnanec spoločnosti povinný vyžiadať od klienta doloženie právneho a ekonomického pozadia obchodu.

Juda (2011) uvádza, že pre dohľad nad podozrivými transakciami v Českej republike sa využíva informačný systém spoločnosti ADASTRA.

3.8.4 Oznamovacia povinnosť

Podľa § 18 a § 19 zákona č. 253/2008 Sb. sa stanovuje, že zamestnanec, ktorý pri svojej činnosti zistí podozrivý obchod definovaný v smernici, alebo akúkoľvek inú skutočnosť, ktorá by mohla podozrivému obchodu nasvedčovať, je povinný tuto skutočnosť najneskôr nasledujúci pracovný deň oznámiť kontaktnej osobe. Toto oznámenie musí byť písomné, faxom alebo elektronickou poštou a musí mať náležitosti uvedené vo vzore oznámenia podozrivého obchodu. Ak hrozí nebezpečenstvo omeškania (tzn. mohlo by dôjsť k zmareniu alebo k sťaženému zisťovaniu výnosu takéhoto obchodu) alebo sa vyžadujú iné okolnosti prípadu, je zamestnanec spoločnosti povinný urobiť takéto oznámenie voči konkrétnej osobe ihneď po zistení podozrivého obchodu.

Kontaktná osoba, ktorej bol podozrivý obchod oznámený, bezodkladne posúdi v súčinnosti s vecne príslušnými zamestnancami spoločnosti, či jednanie, ktoré je predmetom oznámenia, splňuje znaky podozrivého obchodu. V prípade odkladu, pre ktoré nastane nedodržanie lehoty, označuje Rezková (2008, s. 67) ako nedodržanie povinnosti a po správnej stránke je tento delikt sankcionovaný. Kontaktná osoba je oprávnená požadovať poskytnutie všetkých potrebných informácií, ktoré súvisia s podozrivým obchodom, od všetkých zamestnancov alebo poisťovacích sprostredkovateľov činných pre spoločnosť, ktorý sa zúčastnili na danom obchode, a tí sú povinní bezodkladne poskytnúť informácie bez zbytočných priesťahov. Zároveň kontaktná osoba má mať prístup k všetkým informáciám obsiahnutým v informačnom systéme spoločnosti umožňujúceho rýchle a účinné vyhľadávanie, sledovanie a vyhodnocovanie potrebných informácií.

3.8.5 Vklady hotovosti na účty

Aby sa sťažili hotovostné operácie Juda (2011) uvádza, že v Českej republike existuje celá rada pravidiel, ktoré ich regulujú. Povinnosť identifikácie je podľa § 7 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb. stanovená na 1 000,- EUR s prepočítaním na koruny zmenným

kurzom devízového trhu hláseným ČNB, pokiaľ zákon nestanoví inak. Bez ohľadu na limit je povinná osoba uskutočniť identifikáciu podľa § 7 odst. 2 písm. a) až g), keď sa jedná o:

- a) *„podozrivý obchod,*
- b) *vznik obchodného vzťahu,*
- c) *uzavretie zmluvy o účte, vkladu na vkladnej knižke alebo vkladnom liste alebo zjednaní inej formy vkladu,*
- d) *uzatvorenie zmluvy o nájmu bezpečnostnej schránky alebo zmluvy o úschove,*
- e) *uzatvorenie zmluvy o životnom poistení, ak má klient právo jednostranne hradiť ďalšie poisťné nad zjednaný rámec platieb jednorazového alebo bežne plateného poisťného,*
- f) *nákup alebo prijatie kultúrnych pamiatok, predmetov kultúrnej hodnoty, použitého tovaru alebo tovaru bez dokladu o jeho nadobudnutia k sprostredkovaniu ich predaja alebo prijímanie vecí do zástavy, alebo*
- g) *výplata zostatku zrušeného vkladu z vkladnej knižky na doručiteľa.“*

Pokiaľ má klient právo na plnenie zo životného poistenia, je podľa § 7 odst. 3 povinná osoba identifikuje osobu najneskôr v dobe vyplácania poisťného plnenia.

3.8.6 Povinnosť mlčanlivosti

Rezková (2008, s. 102 - 103) uvádza, že ustanovenie podľa § 38 zákona č. 253/2008 Sb. je vlastne špeciálna právna úprava mlčanlivosti taxatívne vymedzená negatívnym spôsobom. Všetci zamestnanci spoločnosti a samozrejme aj ďalší iní pracovníci majú za povinnosť o oznámení a šetrení podozrivého obchodu alebo o úkonoch vykonávanými ministerstvom zachovávať mlčanlivosť vo vzťahu k tretím osobám, vrátane osôb, ktorých sa oznámené informácie týkajú. Ako Rezková (2008, s. 103) ďalej uvádza, povinnosť mlčanlivosti sa vzťahuje na každého zamestnanca spoločnosti i na osobu, ktorá je pre ňu na základe zmluvy činná (poisťovací sprostredkovatelia) a vzniká od okamžiku zistenia podozrivého obchodu. Povinnosť mlčanlivosti

sa vzťahuje na všetky súvisiace úkony a tiež na plnenie ďalších povinností uvedených v smernici.

Podľa § 43 zákona č. 253/2008 pamätá na správne delikty a stanovuje za porušenie povinnosti mlčanlivosti pokuty do výšky 200 000,- Kč, prípadne 1 000 000,- Kč, ak sa stane, že týmto jednaním bolo znemožnené alebo inak sťažené zaistenie alebo odčerpanie výnosu z trestnej činnosti alebo umožnené financovanie terorizmu. Povinnosť mlčanlivosti nezaniká prevedením osôb uvedených v predchádzajúcom texte na inú prácu, skončením pracovnoprávneho vzťahu alebo iného vzťahu k spoločnosti alebo tým, že skončil výkon funkcie orgánu spoločnosti, a ani tým, že spoločnosť prestala vykonávať činnosť ako poisťovňa.

Sú však výnimky, kedy sa dovoľávať k povinnosti mlčanlivosti nedá a to za zákonom č. 253/2008 Sb. stanovených podmienok v § 39 odst. 1 písm. a) až m). V upravenej verzii sú to:

- a) orgány činné v trestnom konaní, pokiaľ vykonávajú konanie o trestnom čine,
- b) súvisiacim s legalizáciou výnosov z trestnej činnosti alebo financovaním terorizmu, alebo jedná sa o splnenie oznamovacej povinnosti vzťahujúcej sa k takému trestnému činu,
- c) špecializovaným policajným zložkám pre vyhľadávanie legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu,
- d) súdu rozhodujúcim v občianskom súdnom konaní sporov týkajúcich sa podozrivého obchodu alebo nároku na náhradu škody vzniknutej v dôsledku splnenia povinnosti podľa tohto zákona,
- e) príslušnému finančnému riaditeľstvu alebo Generálnemu riaditeľstvu cla,
- f) dozorným úradom uvedeným v § 35 odst. 1 zákona (tzn. najmä Ministerstvu financií a ČNB) a príslušným úradom profesijných komôr advokátov, notárov, audítorov, súdnych exekútorov alebo daňových poradcov,
- g) orgánu oprávnenému podľa zvláštneho predpisu rozhodovať o odobraní oprávnenia k podnikateľskej alebo inak stanovenej zárobkovej činnosti v prípade, že Ministerstvo financií predloží podnet k odobratí takéhoto oprávnenia,

- h) osobe, ktorá by si mohla uplatňovať nárok na náhradu škody spôsobenej postupom podľa zákona, jedná sa však o následné oznámenie skutočností rozhodných pre uplatnenie takéhoto nároku,
- i) príslušnému zahraničnému orgánu pri predaní údajov potrebných k dosiahnutiu účelu stanoveného zákonom, pokiaľ to zvláštny predpis nezakazuje,
- j) správne mu orgánu oprávnenému vykonávať štátnu kontrolu alebo viesť sankčné správne riadenie podľa zákona o uplatňovaní medzinárodných sankcií,
- k) Národnému bezpečnostnému úradu, Ministerstvu vnútra alebo spravodajskej službe pri bezpečnom riadení podľa zvláštného právneho predpisu,
- l) Bezpečnostnej informačnej službe a Vojenskému obrannému spravodajstvu,
- m) finančnému arbitrovi rozhodujúcim podľa zvláštného právneho predpisu v spore navrhovateľa proti inštitúcií.

Robinson (1995, s. 52 - 53) uvádza, že bankové tajomstvo býva často prirovnávané k spovedi v kostole. Tak ako kňazi, novinári, doktori či psychiatri majú za povinnosť v prípade podozrenia na spáchanie zločinu vec oznámiť príslušným úradom, i banky majú prinajmenšom v Spojených štátoch, Kanade, v Spojenom kráľovstve, v Austrálii, na Novom Zélande a vo všetkých krajinách Európskej únie oznamovaciu povinnosť. Autor ďalej pokračuje, že tvorcovia zákonov chránia sami seba často poslaneckou, či kongresovou imunitou a aj právnici sú nedotknuteľní pri vzťahu ku klientovi. To, že medzi advokátom a klientom výmena informácií prebieha ako súkromná vec, sa považuje za jeden z fundamentálnych rysov nezávislého právneho systému a v praxi sa ukázalo, že práve právnici sú dokonalými práčmi. Vykazuje to črty tajného bankovníctva, zaobíde sa však bez bankového tajomstva.

3.8.7 Školenia a ďalšie povinnosti

Rezková (2008, s. 82) uvádza, že pre náležitý postup tých zamestnancov spoločnosti, ktorí sa pri výkone svojej práce môžu stretávať s podozrivými obchodmi a poisťovacími sprostredkovateľmi, ktorí majú so spoločnosťou uzavreté zmluvy o obchodnom zastúpení a v tejto oblasti pre ňu spolupracujú pri vykonávaní identifikácie spolu s odhaľovaním podozrivých obchodov, zaisťuje spoločnosť každoročne školenie. Taktiež

sa zaisťuje vstupné školenie pre nových alebo stávajúcich zamestnancov pred zaradením na pracovné miesto, na ňom by sa mohli stretnúť s podozrivými obchodmi.

Školiace programy sa zameriavajú na zoznámenie sa s obsahom smernice, spôsobmi zisťovania podozrivých obchodov a na uplatňovaní postupov podľa § 23 zákona č. 253/2008 Sb. a jeho výklad.

Kontaktná osoba musí podľa Rezkovej (2008, s. 81) plniť ďalšie povinnosti stanovené smernicou a je tiež povinná sledovať aktuálny vývoj v oblasti prania špinavých peňazí a boja proti nemu a proti financovaniu terorizmu. Zistené skutočnosti aplikuje v činnosti spoločnosti. Podľa autorky je táto osoba povinná sledovať súlad vnútorných noriem spoločnosti a platných obecné záväzných právnych predpisov a v prípade zisteného nesúladu navrhovať zmeny, či vypracovať mimoriadnu hodnotiacu správu v súlade s požiadavkami smernice.

3.8.8 Správne delikty

V § 43 až § 50 zákona č. 253/2008 Sb. sa stanovujú pokuty za priestupky a to napr. už spomenutého porušenia mlčanlivosti až do 1 000 000,- Kč, za nesplnenie informačnej povinnosti vo výške do 10 000 000,- Kč, za nesplnenie oznamovacej povinnosti t. j. neoznámeniu podozrivého obchodu Ministerstvu financií je pokuta do 5 000 000,- Kč, u nesplnenia povinnosti odložiť príkaz klienta tým, že sa poruší povinnosť odložiť splnenie príkazu je pokuta do 1 000 000,- Kč.

Pri neplnení povinnosti identifikácie a kontrole klienta sa podľa § 44 odst. 1 písm. a) až d) a odst. 2 a 3 zákona č. 253/2008 Sb. povinná osoba dopustí správneho deliktu:

- a) *“nesplní povinnosť identifikácie klienta podľa § 7,*
- b) *opakovane nesplní povinnosť kontroly klienta podľa § 9,*
- c) *uskutoční obchod alebo uzavrie obchodný vzťah v rozpore so zákazom stanoveným v § 15, alebo*
- d) *nesplní povinnosť uchovávať údaje podľa § 16.*

a

(2) Za správny delikt podľa odst. 1 písm. a) a b) sa uloží pokuta do 1 000 000,- Kč.

(3) Za správny delikt podľa odst. 1 písm. c) a d) sa uloží pokuta do 10 000 000,- Kč. “

4 Analyticko – praktická část

4.1 Postupy poisťovní při odhaľování prania špinavých peňazí

Na meranie rizika prania špinavých peňazí vo všeobecnosti neexistuje žiadna vedecká metóda. Existuje však najmenej jedna obecne uznávaná metodika, ktorá sa používa aj v komerčnom poisťovníctve.

V prvom kroku musí spoločnosť vyhodnotiť, aké vysoké riziká prania peňazí sú spojená s jej ponúkanými produktmi a službami, aké sú s jednotlivými zákazníkmi a nakoniec so samotnou platbou poisťného. V distribúcii sa tiež skrývajú nebezpečenstvá a to hlavne v neosobnej forme predaja pomocou on-line platby, poštou alebo telefonicky. Dôležité je si uvedomiť, aké sú regionálne špecifiká jednotlivých poisťovní.

V neposlednom rade je potrebné, aby každá poisťovacia spoločnosť interne vykonala analýzu podielu vysokého, stredne vysokého a nízkeho rizika podľa jednotlivých úrovní na celkovom riziku spojenom s práním špinavých peňazí. Napríklad u zákazníkov pomocou dôslednej analýzy môžeme stanoviť ich prijateľnosť a rozradiť ich do kategórií s vysokým, stredne vysokým a nízkym rizikom.

V nasledujúcom texte jednotlivé rizikové položky detailnejšie rozoberieme a objasníme si postupy ako sa k nim poisťovne stavajú.

4.1.1 Riziko spojené s produktmi a službami

Pre produkty a služby v sektore životného poistenia je podľa poskytnutých informácií z poisťovne Alfa (2014) dané, že nízku úroveň rizika predstavujú poistenia pre prípad smrti. V strednej úrovni rizika sa nachádza dôchodkové poistenie a zvýšenú úroveň rizika tvorí tzv. jednorazové poisťné a tiež mimoriadne vklady prípadne mimoriadne výbery.

V súvislosti s vyššie uvedenými informáciami je nutné poznamenať, že všetky produkty či služby, ktoré je možné zakúpiť za peniaze v hotovosti, a to platí nielen pre poisťovníctvo, sú považované za „vysoko rizikové“.

Pre väčšiu názornosť sú produkty a služby spolu s ich úrovňou rizika uvedené v nasledujúcej Tabuľke 2:

Tabuľka 2 Riziková úroveň ponúkaných produktov a služieb v životnom poisťovníctve

Produkty a služby	Riziko
Poistenie pre prípad smrti	nízke
Dôchodkové poistenie	stredné
Jednorazové poistné	zvýšené
Mimoriadne vklady alebo výbery	zvýšené

Zdroj: vlastné spracovanie z dostupných zdrojov poisťovne Alfa, 2014

Poisťovňa Alfa (2014) uvádza, že produkty, u ktorých sa pred realizáciou predaja vyžaduje poskytovanie finančných záruk, obecné predstavujú nižšie riziká prania špinavých peňazí, pretože je nutné v týchto prípadoch uviesť viac informácií než len meno, adresu a osobné údaje zákazníka. Získané údaje sa navyše poisťovateľom overujú.

Rôzna miera poskytnutých finančných záruk predstavuje aj rôznu mieru rizík spojených s práním špinavých peňazí. Z poistnej zmluvy životného poistenia s vysokou poistnou čiastkou bude potrebné zaistiť inú mieru finančných záruk ako napr. u poistenia automobilu. Pri poistení úveru budú kladené odlišné požiadavky na finančné záruky, a to napr. v prípade vydania kreditnej karty s limitom 20 000,- Kč a iné v prípade poskytnutia hypotekárneho úveru vo výške 2 000 000,- Kč. Rovnako tak tomu obyčajne je i u životného poistenia, kedy je vyžadovaná informácia o finančnej situácii klienta.

4.1.2 Zákazníci a riziko s nimi spojené

Zákazníkom poisťovní sa môže stať jednotlivec, celá spoločnosť, prípadne neziskové organizácie ako napr. vládne organizácie, charitatívne spolky, združenia, vzdelávacie organizácie, odbory a pod.. Medzi tých, ktorých poisťovňa Delta (2009) jednoznačne radí ku klientom prinášajúcim najvyššie riziko patria cudzinci bez trvalého pobytu, politicky exponované osoby a osoby jednajúce za neznámeho príkazcu.

K vysoko rizikovým zákazníkom patria podľa poisťovne Delta (2009) aj fyzicky neexistujúce a činnosť nevyvíjajúce banky (angl. shell banks) a „prázdne“ spoločnosti (angl. shell companies). Za „prázdnu“ spoločnosť sa považuje taká spoločnosť, ktorá je registrovaná, ale nemá žiadne významné aktíva ani iné činnosti. Tie je možné založiť nielen v tuzemsku, ale aj v cudzine, pričom ich vlastnícka štruktúra môže nadobúdať rôzne podoby. Akcie sa dajú vydávať jednak na fyzické, tak na právnické osoby, na majiteľov či na doručiteľa. Niektoré spoločnosti dokonca môžu byť založené jednoučelovo alebo z dôvodu vlastníctva jediného aktíva. Iné môžu byť založené ako viacúčelové subjekty.

Nie je potrebné zdôrazňovať, že za vysoko rizikové sa v poisťovníctve považujú aj podniky s veľkým množstvom transakcií v hotovosti. Do tejto skupiny sa zaraďujú kasína, bary, reštaurácie, obchody s liehovinami, maloobchodné predajne alebo iné podniky, kde sa uskutočňuje veľké množstvo hotovostných platieb.

Z teoretickej časti je známe, že samotných zákazníkov vymedzuje vyhláška č. 281/2008 Sb., kde za vysoko rizikových klientov poisťovne považujú napr. ľudí, ktorí riadia svoje podnikateľské vzťahy alebo transakcie za neobvyklých okolností, či inými slovami nazývané aj ako neobvyklé obchodné operácie. Pod pojmom neobvyklá obchodná operácia sa rozumie činnosť, ktorá nasvedčuje tomu, že jej vykonaním môže dôjsť k legalizácii príjmov z trestnej činnosti. Je charakterizovaná znakmi, ktoré sa vzťahujú na okolnosti a povahu sledovanej operácie, majú zvláštne rysy, ktoré im pridávajú nezvyklý ráz a vyradujú ich z bežnej normy. V praxi sa môžeme stretnúť s obchodmi, ktoré vzhľadom na svoju zložitosť, nezvyčajne vysoký objem finančných prostriedkov alebo inou svojou povahou zjavne vybočujú z bežného rámca alebo povahy určitého druhu obchodu alebo obchodu určitého klienta. Môže nastať prípad, kedy tento obchod nemá žiaden zrejмый ekonomický či zákonný účel.

Poisťovňa Gama (2013) vo svojej smernici priraduje k neobvyklej obchodnej operácii i situáciu, kedy klient odmieta identifikovať alebo poskytnúť potrebné údaje na vykonanie starostlivosti, tiež keď odmieta poskytnúť informácie o pripravovanom obchode. Stáva sa podľa poisťovne, že klient zámerne poskytuje čo najmenej informácií, dokonca sú evidované prípady, kedy zamestnanci dostanú od neho také informácie, ktoré môžu veľmi ťažko overiť alebo s len s veľkými nákladmi preveriť.

K neobvyklému obchodnému prípadu sa podľa poisťovne Gama (2013) radí aj situácia, kedy klient ako úhradu platby použije finančné prostriedky nízkej menovitej hodnoty s neprimerane vysokým objemom. Je tiež dôležité vhodne predpokladať, či môže byť skutočným vlastníkom avizovaných finančných prostriedkov vzhľadom na jeho zamestnanie, postavenie prípadne inú charakteristiku. Ďalej je potrebné si všimnúť takých finančných prostriedkov, ktoré vykazujú zjavný nepomer k povahe alebo rozsahu klientovej podnikateľskej činnosti alebo ním deklaroványm majetkovým pomerom.

V neposlednom rade sa priraduje podľa poisťovne Gama (2013) k neobvyklým obchodným prípadom aj stav, kedy obchodný partner predkladá dokumenty vydané neznámou finančnou inštitúciou, tiež keď chýba dokumentácia, ktorá sa očakáva pri legitímnych obchodoch, keď sa klient snaží použiť falošné, resp. odcudzené identifikačné doklady, ďalej stav kedy vzniká odôvodnený predpoklad, že klientom alebo konečným užívateľom výhod je osoba, voči ktorej sú udelené medzinárodné sankcie podľa osobitného predpisu.

4.1.3 Riziko pri forme úhrady poistného

Teoreticky sa síce dajú všetky výrobky kúpiť v hotovosti, ale každá firma má právo rozhodnúť sa, akú formu platby bude akceptovať. Vo väčšine poisťovní, vrátane poisťovní Alfa, Beta, Gama a Delta, na území Českej republiky prebiehajú transakcie výhradne v bezhotovostnom platobnom styku.

Pri produktoch, kde je k dispozícii listinný doklad alebo elektronický záznam o prevedenej transakcii, je menšie riziko prania špinavých peňazí a existujú poisťovacie spoločnosti na českom trhu, ktoré bez dokladu o zaplatení podaný návrh na poistenie neakceptujú. Oproti hotovosti je možné z týchto záznamov totiž zistiť, kto je vlastníkom finančných prostriedkov a ako sa tieto prostriedky dostali z bodu A do bodu B. Žiadosť na doloženie odpovedajúcich údajov o transakcii znižuje riziko prania peňazí.

4.1.4 Riziko v distribúcii a transakcii

Pri distribúcii sa musí brať na zreteľ, aký distribučný kanál sa používa a aký poistný produkt sa v jednotlivých poisťovniach ponúka. Zároveň je v danej spoločnosti dôležitá skutočnosť, aká forma predaja je uprednostňovaná, či on-line alebo osobný predaj. Riziko spojené s distribúciou rovnako kolíše v závislosti na tom, či sa jedná o transakciu s nízkou mierou rizika, či transakciou s vysokou mierou rizika.

K typickým transakciám s vysokou mierou rizika napríklad neosobné transakcie po telefóne, bezhotovostné prevody a transakcie prostredníctvom elektronickej pošty. Do vysoko rizikovej kategórie zaraďujú poisťovne Alfa (2013a) a Gama (2013) aj transakcie prevedené prostredníctvom bankomatov. Do nižšej miery rizika podľa poisťovní patria osobné stretnutia, pri ktorých môže pýtajúca sa osoba, v našom prípade poisťovacie sprostredkovateľ, požadovať overenie totožnosti pomocou dokladu totožnosti, či na základe iných prostriedkov.

Bankový distribučný kanál predstavuje vysoké riziko a v rade krajinách sú i poisťovne zodpovedné za overovanie totožnosti zákazníka. U elektronického predaja je riziko taktiež vysoké, ale čím viac sa blížime k osobnému predaju, tým sa riziko výrazne znižuje. Vysoké riziko však predstavuje aj ekonomika niektorých štátov založených na hotovostných transakciách, kde je nutná prísna kontrola správy finančných prostriedkov a postupov pri schvaľovaní transakcií.

4.1.5 Regionálne špecifiká

Vysokú mieru rizika predstavujú krajiny na zoznamoch medzinárodných organizácií a jednotlivých zemí (FATF (EU), OFAC (USA) a pod.). K nim priradíme krajiny, ktoré sa radia k tzv. daňovým rajom alebo tiež krajiny, ktoré neposkytujú bankové informácie. K vysoko rizikovým krajinám sú priradené aj štáty s vysokou mierou korupcie podľa hodnotenia organizácie Transparency International. Za hrozbu považujeme jednoznačne aj novo vznikajúce krajiny (angl. emerging countries).

Pri posudzovaní rizík spojených s praním špinavých peňazí podľa regionálnych špecifik poisťovňa Alfa (2014) berie do úvahy nasledujúce faktory v podobe upravených otázok:

1. Prijala daná krajina zákony pre boj proti praniu špinavých peňazí a boj proti financovaniu terorizmu, spolu s dobrými regulačnými opatreniami a opatreniami pre dohľad?
2. Má daná krajina vyspelý a transparentný finančný systém?
3. Má krajina zákony alebo predpisy týkajúce sa zachovania bankového tajomstva?
4. Podlieha krajina sankciám zo strany vlád alebo iných medzinárodných organizácií, ako napríklad Organizácii spojených národov (OSN)?
5. Je krajina považovaná za zem s vysokou mierou korupcie?
6. Bola, respektíve stále je krajina označená inými vládami cudzích štátov, či medzinárodnými organizáciami za štát financujúci teroristickú činnosť?
7. Funguje daná krajina ako zahraničné finančné centrum (tzv. „offshore center“)?
8. Je krajina označovaná ako daňový raj?
9. Je krajina označovaná za oblasť s intenzívnym obchodom s drogami alebo oblasť s vysokou mierou finančnej trestnej činnosti?

4.2 Starostlivosť o klienta

Komerčné poisťovne by si mali určiť v postupoch primeraný rozsah starostlivosti v závislosti od typu klienta a druhu obchodu s uplatnením zásady „Poznaj svojho klienta“, tzn. posudzovať mieru rizikovosti každého klienta a obchodu. Powis (1992, s. 249) uvádza, že ideálne u tejto zásady sú tri fázy a to zahrňovanie identifikácie zákazníka, sledovanie účtu a k tomu zodpovedajúce kroky, ak sa dejú neobvyklé aktivity na účte. Program by mal byť v písomnej podobe a všetci zamestnanci by mali byť k tomu primerane vyškolení.

Klientom môže byť buď fyzická osoba alebo právnická osoba. U každej osoby sa poisťovne Alfa, Beta, Gama a Delta v svojich postupoch zameriavajú na určité špecifické položky. Z dostupných materiálov vyplynulo, že poisťovne upriamujú svoju pozornosť k jednotlivým skupinám na nasledovné informácie:

Fyzická osoba:

- a) **Sociálny status** klienta.
- b) **Vek** klienta
  - rizikovými faktormi je najmä nízky a vysoký vek.
- c) **Štátnu príslušnosť** klienta
  - v prípade cudzinca by sa mal zistiť dôvod realizácie poistenia na území Českej republiky,
  - zvýšená opatrnosť pri príslušníkov krajiny podporujúcej terorizmus.
- d) **Politicky exponovaná osoba.**
- e) Riziko z hľadiska **korupcie**
  - či má osoba rozhodovacie právomoci, príp. či je osoba predstaviteľ verejnej moci a pod..
- f) **Kriminálne aktivity** klienta
  - zistiť či sa jedná sa o osobu trestne stíhanú alebo odsúdenú za spáchanie trestného činu,
  - zistenie, či je osoba podozrivá zo spáchania trestného činu,
  - zistenie, či je osoba podozrivá z príslušnosti k zločineckej alebo teroristickej skupiny.

- g) Vonkajšie znaky poukazujúce na **príslušnosť k extrémistickým skupinám a hnutiam.**
- h) **Doklady klienta**
- klient môže byť bezdomovec alebo osoba zbavená svojprávnoti,
  - podozrenie na pozmenené prípadne falošné doklady,
  - stratené doklady.
- i) **Prítomnosť tretích osôb**
- zistiť či vstupuje do vzťahu medzi klientom a poisťovňou iná osoba,
  - je zrejmé, že prítomnosť inej osoby súvisí s konaním klienta.
- j) **Komunikácia, požiadavky a správanie klienta.**

Právnická osoba:

- a) **Predmet podnikania** vo vzťahu k posudzovanému obchodu.
- b) **Dátum a miesto registrácie** do príslušného registra
- zistiť či sa jedná o schránkovú spoločnosť,
  - podnikanie v rizikovej oblasti a pod.,
  - upriamiť pozornosť na novú spoločnosť s neprimerane vysokým obratom.
- c) **Spoločníci, štatutárny zástup, osoby schopné konať, konečný užívateľ výhod.**
- d) **Časté zmeny sídla a obchodného mena spoločnosti.**
- e) **Zneužitie a riziko zneužitia na kriminálnu činnosť.**
- f) Pozitívny **záznam v evidencii** konkrétnej poisťovne
- nahlásenie neobvyklej obchodnej činnosti,
  - odmietnuté obchody,
  - podvodné jednanie.

Pri hodnotení rizika je nutné, aby sa zohľadnil rizikový profil klienta a o aký druh poistenia má záujem. Zvýšená opatrnosť by mala byť pri produktoch poistenia osôb, najmä kapitálového a investičného poistenia, prípadne poistenie renta. Najlepšou ochranou zodpovednej osoby pri odhaľovaní zločinu je jej vlastná profesionalita pozostávajúca z poznania ekonomického pozadia klienta spolu s jeho požiadavkami.

Poisťovňa je povinná pri kontrole regulátora, tzn. Českej národnej banky dokázať, že pri posudzovaní zákazníka dodržala zásady programu „Poznaj svojho klienta“ a jej starostlivosť bola primeraná vzhľadom na riziko legalizácie špinavých peňazí prípadne financovania terorizmu. V prípade, že sa jedná o fyzickú osobu je podľa poisťovne Gama (2013) ČNB odporúčané, aby komerčné poisťovne pravidelne, ideálne na týždennej báze, preverovali zákazníkov podľa zoznamu OFAC (Office of Foreign Assets Control) v súlade s vnútornými smernicami. Ak sa jedná o právnickú osobu, je doporučené preveriť cez tento systém vždy pred zahájením jednania s klientom.

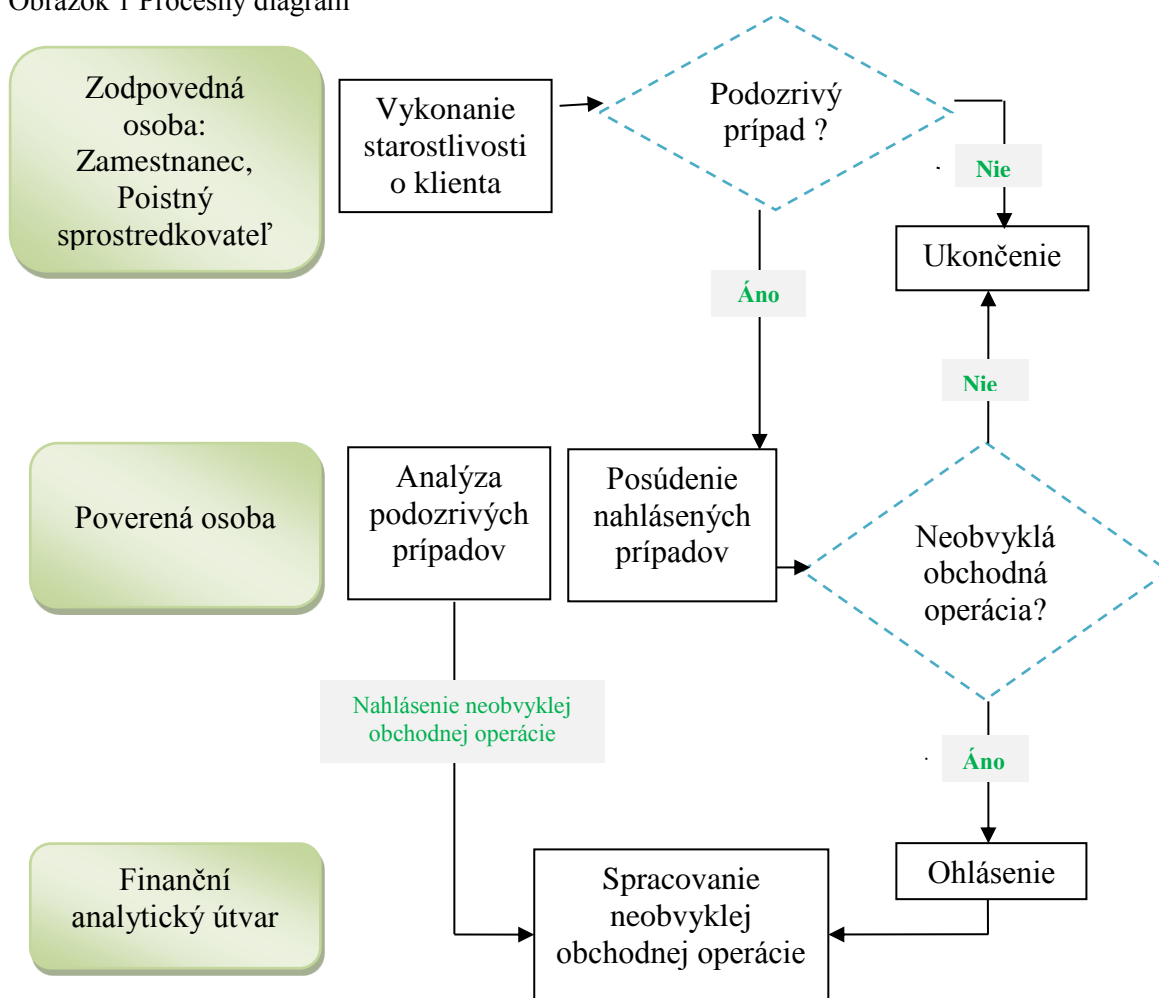
Klient, ktorý pochádza z vysoko rizikových zemí, je overený povinne, kde v Českej republike je zoznam krajín a subjektov definovaný v nariadení vlády č. 210/2008 Sb. v znení nariadenia vlády č. 22/2009 Sb. a ďalej sa postupuje podľa zoznamu krajín s úplne nedostatočnými AML opatreniami, ktoré sú uverejnené na stránkach Ministerstva financií.

4.3 Procesy odhaľovania prania špinavých peňazí a obrana

Každý prípad začína na úrovni, kde zodpovedná osoba, a to zamestnanec prípadne poisťovací sprostredkovateľ vykonaním základnej starostlivosti o klienta s posúdením podľa daných pravidiel zistí, či sa jedná alebo nejedná o podozrivý obchod. Pokiaľ sa zdá prípad podozrivý, povinnosťou zamestnanca je, aby ho presunul o úroveň vyššie, k poverenej osobe, ktorá na základe analýzy a dôsledného posúdenia zistí, či sa jedná o skutočne neobvyklý obchodný prípad.

V situácií, kedy všetky indície vedú k tomu, že prípad nadobúda znaky nelegálnej činnosti je poverená osoba povinná nahlásiť tento prípad v najvyššej úrovni – Finančnému analytickému útvaru (FAÚ). Pre znázornenie jednotlivých krokov v celom systéme odhaľovania prania špinavých peňazí bude použitý procesný diagram (Obrázok 1) a v nasledovnom texte bude celý tento proces detailnejšie rozobraný.

Obrázok 1 Procesný diagram

Zdroj: vlastné spracovanie z dostupných zdrojov poisťovní Alfa, Beta, Gama a Delta, 2014

4.3.1 Vykonanie starostlivosti o klienta

V prvej úrovni procesného diagramu sa nachádzajú zodpovedné osoby, kde v poisťovni túto úlohu zohráva v prvom rade poisťovací sprostredkovateľ ako osoba jedajúca v osobnom kontakte s klientom. Sprostredkovateľ je povinný vykonať pri každom obchode identifikáciu klienta a získavať informácie o účele a plánovanej povahe obchodného vzťahu. Ďalej k starostlivosti o klienta patrí tiež povinne vykonávať priebežné monitorovanie tohto vzťahu, vrátane preskúmania konkrétnych obchodov vykonaných počas trvania obchodného vzťahu za účelom zistenia, či vykonávané

obchody sú v súlade s poznatkami zodpovednej osoby o klientovi, jeho podnikateľskom profile a prehľade možných rizík spojených s klientom, a v závislosti od rizika legalizácie alebo financovania terorizmu zisťovanie pôvodu finančných prostriedkov a zabezpečenie aktualizácie dokumentov, údajov alebo informácií, ktoré má zodpovedná osoba k dispozícii o klientovi.

Zároveň musí sprostredkovateľ dbať na to, aby klient jednal a konal vo vlastnom mene, prípadne svoju pozornosť zamerať na identifikáciu splnomocneného zástupcu, ak sa jedná o fyzickú osobu. V prípade, že sa jedná o právnickú osobu postupuje obdobne, prijme opatrenia na overenie klientovej identifikácie, vrátane opatrení na zistenie vlastníckej štruktúry a riadiacej štruktúry klienta, ktorý je právnickou osobou alebo združením majetku. V závislosti od rizika legalizácie alebo financovania terorizmu by mali v rámci starostlivosti najskôr identifikovať konečného užívateľa výhod s prijatím primeraných opatrení na overenie jeho identifikácie, spolu s opatrením na zistenie vlastníckej štruktúry a riadiacej štruktúry klienta, ktorý je právnickou osobou alebo združením majetku.

Na účely vykonania starostlivosti vo vzťahu ku klientovi je zodpovedná osoba aj bez súhlasu a informovania dotknutých osôb oprávnená zisťovať, získavať, zaznamenávať, uschovávať, využívať či inak spracúvať osobné údaje nevyhnutné na dosiahnutie účelu, ku ktorému je poverená. Následne zamestnanec spoločnosti určený k spracovaniu poisťného návrhu zodpovedá za kontrolu správnosti identifikácie a zoskupenie všetkých potrebných informácií s vyhotovením výsledku či sa jedná o podozrivý prípad vhodný na posunutie k prešetreniu alebo nevykazuje žiadne signály vhodné k ďalšiemu rozboru a návrh vydá.

Všetky zodpovedné osoby sú povinné dodržiavať a riadiť sa ustanoveniami, ktoré zákon vyžaduje. V každej poisťovni je potreba podľa zákona č. 253/2008 Sb. pred zaradením na pracovné miesto, kde sa s možnosťou stretnutia nelegálnej činnosti môže zamestnanec stretnúť, vstupné školenie. Následne zamestnanci raz za kalendárny rok musia absolvovať periodické školenie, ktoré obyčajne vypracuje poverená osoba. Dokumentáciu periodického školenia zamestnancov o ochrane pred legalizáciou a o ochrane pred financovaným terorizmom je potreba v jednotlivých poisťovniach uschovávať.

Ak sa počas vykonávania základnej starostlivosti zistí zvýšený rizikový profil klienta, a tiež ak niektorý z druhov obchodu či niektorý konkrétny obchod predstavuje vyššie riziko legalizácie alebo financovania terorizmu, prípadne klient nie je fyzicky prítomný alebo sa jedná o politicky exponovanú osobu je potreba zvýšiť pozornosť a položiť si otázku, či sa jedná o podozrivý prípad, ktorý je potrebný nahlásiť poverenej osobe.

4.3.2 Podozrivý prípad

Aby sa adekvátne dalo odpovedať na otázku, či konkrétny prípad vyžaduje ďalšie prešetrenie, zodpovedná osoba by si mala vyžiadať potrebné dokumenty, údaje a dodatočné informácie, napr. písomné potvrdenie od banky alebo inej finančnej inštitúcie, že je jej klientom alebo zabezpečenie vykonania prvej platby prostredníctvom účtu, ktorý má klient otvorený v banke pod svojim menom v prípade, že nie je fyzicky prítomný pre účely identifikácie s následným overením totožnosti apod..

V prípade, že sa jedná o politicky exponovanú osobu je potreba vykonať opatrenia na zistenie pôvodu majetku a pôvodu finančných prostriedkov obchodu s tým, že tohto klienta je potreba v budúcnosti priebežne a podrobne monitorovať. V praxi podľa poisťovne Delta (2008) sa stretávame s pojmom domáca politicky exponovaná osoba, kde sa jedná o fyzickú osobu, ktorej bola zverejnená významná politická funkcia v Českej republike. V prípade, že je fyzická osoba významná v inej členskej krajine Európskej únie alebo v tretej krajine, jedná sa vždy o zahraničnú politicky exponovanú osobou. Môže to byť manžel, manželka, osoba, ktorá má podobné postavenie ako manžel a manželka, ďalej dieťa, nevesta, zať, tiež rodič osoby vo významnej funkcii, či osoba, o ktorej je známe, že je konečným užívateľom výhod klienta alebo ho inak ovláda prípadne s ním podniká. Pod pojmom významná verejná funkcia máme na mysli prezidenta, predsedu vlády, podpredsedu vlády, ministra, poslanca zákonodarného zboru, senátora, sudcu najvyššieho súdu, sudcu ústavného súdu alebo iných súdnych orgánov vyššieho stupňa, proti rozhodnutiu ktorých sa s výnimkou osobitných prípadov už nemožno odvolať, člena dvora audítorov alebo rady centrálnej banky, veľvyslanca, chargé affaires, vysoko postaveného príslušníka ozbrojených síl, člena riadiaceho orgánu, dozorného orgánu alebo kontrolného orgánu štátneho podniku alebo obchodnej spoločnosti patriacej do vlastníctva štátu, alebo osobu v inej odbornej funkcii vykonávanej v inštitúciách Európskej únie či v medzinárodných organizáciách.

Zodpovedná osoba by mala klásť dôraz ako uvádza poisťovňa Delta (2009) aj pri zostavovaní rizikového profilu klienta, kedy je zvýšené riziko u osôb podozrivých z majetkového/hospodárskeho trestného činu ako je krádež, podvod, sprenevera a pod.. Taktiež k zvýšenému rizikovému profilu zaraďujeme osoby dlhodobo nezamestnané bez príjmu a osoby zamestnané/podnikajúce v rizikovej oblasti ako napr. zmenárne, stávkové kancelárie, herne a pod.. Povinnosť vykonať zvýšenú starostlivosť pri uzatváraní poisťovej zmluvy a počas zmluvného vzťahu je aj u osôb s trvalým pobytom či občianstvom mimo Európskej únie.

Pokiaľ zodpovedná osoba nadobudne podozrenie, že sa jedná o nelegálnu činnosť, tzn. vyhodnotí konkrétny prípad ako podozrivý, nahlási ho písomne poverenej osobe s doložením všetkých potrebných informácií s uvedením dôvodu prečo k tomuto rozhodnutiu dospel. Môže však nastať aj situácia, že obchod po dôslednom prešetrení

už na prvej úrovni nevykazuje známky podozrivého prípadu vhodného pre predanie na vyššiu úroveň, napriek tomu ich často v praxi poisťovne v systémoch naďalej evidujú s označením rizikových znakov a priebežne monitorujú.

4.3.3 Poverená osoba

Poverená osoba je osoba určená poisťovňou, ktorá je zodpovedná za ochranu pred legalizáciou a financovaním terorizmu, za zabezpečenie ohlasovania neobvyklého obchodného prípadu a za priebežný styk s Finančným analytickým útvarom zriadeným Ministerstvom financií v zmysle zákona č. 253/2008 Sb..

Táto osoba posudzuje doručené hlásenia o podozrivom prípade na základe obdržaných informácií od zodpovednej osoby a informácií o klientovi a pripravovanom obchode získaných z poisťno-technických systémov. V prípade, že podozrivý prípad vyhodnotí za neobvyklú obchodnú operáciu, má za povinnosť prípad neodkladne ohlásiť ústne, písomne, telefonicky alebo elektronickou formou Finančnému analytickému útvaru. V tomto hlásení však nesmie byť meno osoby, ktorá túto neobvyklú obchodnú operáciu zistila.

Zároveň je povinná v prípade, že nadobudla podozrenie o nelegálnej činnosti a to spolu so zodpovednou osobou zachovať mlčanlivosť o ohlásení a o opatreniach vykonávaných Finančným analytickým útvarom vo vzťahu k tretím osobám, vrátane osôb, ktorých sa tieto informácie týkajú. Ako bolo uvedené v teoretickej časti práce, povinnosť mlčanlivosti osôb nezaniká skončením pracovného pomeru alebo iného zmluvného vzťahu a porušenie tejto povinnosti sa považuje za priestupok, za ktorý je možné v konaní o priestupkoch uložiť náležitú pokutu.

Rovnako bolo uvedené, že existujú výnimky kedy poverená a zodpovedná osoba je zbavená mlčanlivosti. Jedná sa o konanie napr. pred orgánmi činnými v trestnom konaní, pred súdom rozhodujúcim v občianskom súdnom konaní, pred orgánom oprávneným rozhodovať o podnete na odobratie oprávnenia na podnikateľskú činnosť, ak ide o konanie o náhrade škody a konanie pred správnym orgánom, ktorý rozhoduje o rozklade proti rozhodnutiu za porušenie povinnosti ustanovenej pre tieto konania a nedôjde tým k mareniu spracovania neobvyklého obchodného prípadu.

4.4 Vymedzenie rizikových indikátorov a markantných znakov

Každá poisťovňa sa snaží vyvinúť si svoj systém na odhaľovanie rizikových operácií, ktoré majú negatívny vplyv na organizáciu. Aby sa skutočne zabraňovalo zneužitiu poisťovní páchatelmi k nelegálnej činnosti, je potreba spoznať, akým spôsobom k podvodom dochádza a na základe nich vyvodit' slabé miesta, rizikové indikátory a markantné znaky. Vymedzenie rizikových ukazovateľov pri boji s praním špinavých peňazí je neodmysliteľným krokom a poskytuje v tomto procese včasný varovný signál na hrozbu konania nekalej praktiky.

V každej z komerčných poisťovniach Alfa, Beta, Gama a Delta sú zaznamenané rôzne prípadové štúdie a v nasledujúcom texte budú postupne predstavené.

4.4.1 Prípadové štúdie

Uvedené prípadové štúdie z poisťovní Alfa, Beta, Gama a Delta sú príkladom toho aká je vynaliezavosť páchatel'ov nelegálnej činnosti v obchádzaní legislatívy v poisťovacom sektore. K odhaleniu vo väčšine prípadov došlo až po dlhej dobe od vykonania trestnej činnosti, často náhodne:

a) Dohoda s klientom.

Klient, ktorý chcel „vyprat“ špinavé peniaze z nelegálneho obchodu, sa dohodol s maklérom, že mu dá určitý balík peňazí a ten, pod svojím menom tieto peniaze vloží na účet banky. Samozrejme po odrátaní svojho podielu z dohodnutého obchodu. Maklér, ako zamestnanec poisťovne, dôveryhodnej inštitúcie, pre banku nepredstavoval riziko. Banka totiž predpokladala, že väčšia suma peňazí pochádzala od viacerých maklérových klientov a tak túto operáciu nikde nenahlasovala. Peniaze previedla na účet poisťovne a skutočný pôvod peňazí zostal utajený. Maklér sa v tomto prípade spoliehal, že banka bude vyvodzovať závery zo skúseností s ním v minulosti nadobudnutých a nebude sa ho snažiť skompromitovať.

b) Zneužitie identity.

Maklér uzavrel s klientom životnú poisťku a tak pri vypisovaní návrhu získal prístup k jeho osobným informáciám ako napr. rodné číslo, miesto narodenia, číslo občianskeho preukazu, adresu a pod.. Bez vedomia klienta uzavrel ďalšie poistenia v rôznych poisťovniach a tam investoval svoje či cudzie peňažné zdroje, ktoré potreboval zlegalizovať. Tieto falošné poisťky predčasne ukončil, aj za cenu nevýhodných poplatkov a peniaze si nechal previesť na svoj účet. Odtiaľ už bez najmenšieho podozrenia rozposielal zlegalizované peniaze tomu, komu patrili.

c) Predčasné ukončenie jednorazového poistenia.

Jednorazové poistenie v sebe nesie jedno z najvyšších rizík pri pokuse zlegalizovania zisku z nelegálneho obchodu. Ak sa podarí páchatelovi uzavrieť tento druh poistenia vo viacerých poisťovniach stačí, keď ich po určitej dobe od uzavretia predčasne ukončí a poisťovňa je povinná peniaze vrátiť. Nevýhodou pre práčov je fakt, že mnoho poisťovní si v tomto prípade účtuje aj 40 % z vloženej sumy ako sankčný poplatok. V praxi sa stalo, že páchatelia ponechali peniaze v poisťovni aj niekoľko rokov pre poriadne zametanie stôp. Tento spôsob môžeme jednoznačne označiť za pomerne nákladný.

d) Dvojmesačná výpovedná lehota.

Ako sa zákonným spôsobom vyhnúť sankčnému poplatku za zrušenie uzavretej poistky je využitie tzv. „dvojmesačnej výpovednej lehoty“ (angl. cooling-off period). Klient má právo po uzavretí poistnej zmluvy ju zrušiť, a to bez poplatku do dvoch mesiacov od počiatku. Tým páchatel získa späť vložené prostriedky, už zlegalizované a vyhne sa sankciám.

e) Nepreukázaný poistný zámer klienta.

V súčasnej dobe môže páchatel využiť aj nový občiansky zákonník platný od 1.1.2014, kedy v prípade, že poisťovňa nepreukáže poistný zámer klienta, je povinná zrušiť zmluvu a všetky vynaložené prostriedky klienta vrátiť. Vynaložené peniaze na poistenie je poisťovňa povinná vrátiť späť aj po rokoch. Proti tomuto spôsobu sa poisťovne bránia doložením finančnej analýzy klienta s jasným znením, že o poistenie má záujem a to ku každému návrhu, ktorý chce klient uzavrieť. Či je tento spôsob dostatočný, to sa ukáže v priebehu budúceho obdobia.

f) Preplácanie poistného.

Zriedkavo sa môže stať, že klient zámerne prepláca poistenie, a to či už životné alebo poistený legálny majetok nelegálnou hotovosťou. Preplatok je poisťovňa povinná zo zákona vždy vrátiť. Tento jav však na seba púta vysokú pozornosť a v minulosti sú zaznamenané prípady, kedy k nim došlo za výrazného prispenia podplateného zamestnanca vo vnútri spoločnosti. Aj v týchto prípadoch sa klienti spoliehali na svoju dôležitosť pre konkrétnu poisťovňu a nekonfrontovanie ich osoby.

g) Poistná udalosť.

Páchatelia nakúpili za peniaze nadobudnuté z nelegálnej činnosti cenné veci ako napr. obrazy, autá či budovy a náležite ich poistili. Následne vyvolali poistnú udalosť, napr. zničili predmety požiarom, krádežou auta a pod.. Výplatou poistnej udalosti sa snažili dostať očistené peniaze, s ktorými by už nemali mať problém pri vložení do akéhokoľvek finančného či iného subjektu.

h) Falošná poistná udalosť.

V prípade, že páchatel uzavrie poistenie majetku s vysokým poistným sa dajú falošnou poistnou udalosťou taktiež zlegalizovať peniaze. Tento prípad je však vysoko riskantný, pretože hrozí rýchle odhalenie. Tomu sa dá zabrániť úplatkami zamestnanca poisťovne, ideálne priamo pracovníka na oddelení likvidácií. Súčasne k menšej pozornosti odhalenia podvodu je možné zabrániť nižšiemu plneniu ako je poistné a to z dôvodu, aby mala poisťovňa mierny zisk a prípad na seba nepútal zbytočnú zvýšenú pozornosť.

i) Kúpa poistných udalostí.

Poisťovne hlásia prípady, kedy sa páchatel dohodol s osobou alebo firmou, ktorej sa stala poistná udalosť a mala nárok na poistné plnenie, aby peniaze získal na svoj účet on. Za plnenie dotknutej osobe či subjektu zaplatil vyššou čiastkou ako bolo poistné plnenie, samozrejme z nelegálneho zdroja.

j) Zapojenie tretej strany.

Klient s poistným sprostredkovateľom uzavrel poistenie, avšak platbu poistného hradila tretia strana. Keďže táto skutočnosť zostala utajená zodpovednej osobe – poistnému sprostredkovateľovi, neprebehla identifikácia tejto osoby pri uzatváraní kontraktu a tým pôvod peňazí zostal utajený. Páchateľ mohol vykonávať za oficiálne vedeného klienta transakcie, mimoriadne vklady, či výbery alebo dostať vyplatenie plnenia na svoj účet.

4.4.2 Markantné znaky prania špinavých peňazí v poisťovníctve

Páchanie zločinu, akým nepochybne pranie špinavých peňazí je, sa zúčastňujú aj veľké organizované skupiny. Existujú rôzne i komplikovanejšie spôsoby, akým dosahujú páchatelia svoje ciele, z nich mnohé do dnešnej doby nemusia byť odhalené. V súvislosti s uvedenými príkladmi v práci boli vytypované markantné znaky, ktoré tento čin sprevádzajú:

1. Poisťovací trh je atraktívne miesto.

Poisťný sektor je určite vďaka svojim špecifikám atraktívne miesto, nakoľko v ňom existuje nižší stupeň regulácie ako v bankovom sektore a je v ňom možnosť vložiť veľké množstvo peňazí do poisťných produktov.

2. „Netypickí zločinci“.

Keď sa rozhodne zločinecká organizácia očistiť peniaze v poisťovni, nejedná sa obyčajne o ľudí, ktorí by pôsobili kriminálnym výzorom ako si ich bežne ľudia predstavujú. Klienti – práči sa snažia na finančného poradcu pôsobiť seriózne, môžu nosiť „biele golieriky“ a vystupovať vysoko inteligentne.

3. Neštandardný poisťný priebeh.

Obyčajne dochádza v priebehu krátkej poisťnej doby odstúpenie od poistenia v dvojmesačnej výpovednej lehote, k zrušeniu poistenia aj za cenu nevýhodných podmienok a sankcií, k poisťnej udalosti, či pokusu o anulovanie návrhu z dôvodu nedostatočného preukázania poisťného zámeru.

4. Spolupáchatelstvo.

Vyššie uvedené prípady prezrádzajú, že páchatelia obyčajne potrebujú „pomoc“ vo forme prostredníka, aby dosiahli svojich cieľov. Samostatné konanie je jednak pre páchatel'a vysoko rizikové a zároveň ako sa v mnohých prípadoch ukázalo, tak i značne nákladné. Rizikovými článkami stávajú nečestní poisťovací sprostredkovatelia alebo nelojálni zamestnanci na centrále, prípadne klienti. Tento markantný znak bude v ďalšej časti podrobnejšie rozobraný.

4.4.3 Spolupáchatelstvo

Pod pojmom lojalita si predstavujeme slová ako vernosť, oddanosť niekomu alebo niečomu a tiež verné zmýšľanie. Lojalný zamestnanec je pre spoločnosť zárukou, že v boji proti praniu špinavých peňazí dokáže upozorniť na nekalé praktiky, ktoré by v budúcnosti pre spoločnosť mohli znamenať od pokuty cez stratu dobrého mena až k jej úpadku.

Z príkladov vyplýva, že existuje možnosť, kedy sa zamestnanec chová nelojálne a úplatkami sa dohodne o akceptovaní fingoanej poisťovnej udalosti, prípadne prijatia návrhu, ktorý slúži k vypraniu špinavých peňazí. Nie vždy poisťovňa uzavrie kontrakt s osobami bezúhonnými, ktoré dodržiavajú predpísané pravidlá a rešpektujú zákony danej krajiny. Svojimi činmi môžu vedome napomáhať zločinu a z praxe sú známe prípady z minulosti, kde ich aj iniciovali. Podľa poisťovne Alfa (2014) zamestnanec napr. zámerne nevyžaduje všetky potrebné informácie, účelovo prehliada varovné signály alebo poskytuje páchatelom dôverné informácie z interných smerníc, ktoré po použití zmenia rizikovú situáciu na akceptovateľnú.

Veľkú pozornosť okrem zmluvne viazaných zamestnancom na centrále a poisťovních sprostredkovateľov treba venovať makléřským spoločnostiam. Tí pôsobia na poisťovním trhu pre viac poisťovní súčasne a lojalita ku konkrétnej poisťovni nie je ich prioritou. Neznamená to však, že makléřské spoločnosti sú predurčené byť „pomocníkmi“ páchatelov, ale vďaka tomuto postojú sa môžu aj nevedome stať spolupáchatelmi práčov pri praní peňazí.

Často sú makléři rovnako ako viazaní poisťovní sprostredkovatelia jediný kontakt klienta s danou poisťovňou, za čo im prináleží dohodnutá odmenu vo forme provízií. A práve v tom sa skrýva skrytá hrozba, ocitnú sa v konflikte záujmov. Hoci majú sprostredkovatelia podľa zákona povinnosť ukončiť obchod v prípade podozrenia nekalej činnosti, v praxi podľa poisťovne Alfa (2014) sa stáva, že sa tak nedeje. Neuskutočnený obchod či už pre makléřa alebo viazaného poisťovního sprostredkovateľa znamená aj stratu peňažného príjmu, hlavného dôvodu spolupráce s poisťovňou. Je pravdepodobné, že sprostredkovateľ „prižmúri oko“, aby o svoju odmenu neprišiel.

4.5 Varovné signály

Chovanie, ktorého si všimne zamestnanec v poisťovacej spoločnosti, a ktoré je signálom alebo znamením možného prania špinavých peňazí sa nazýva „varovný signál“. A hoci takýto podvod môže byť verejnou považovaný za zriedkavú udalosť, skúsenosti v poisťovniach Alfa, Beta, Gama a Delta ukazujú, že to tak nie je. Podvodu niekedy indikujú práve včasné varovné signály a preto efektívna prevencia vyžaduje úzku spoluprácu medzi jednotlivými útvarmi komerčnej poisťovni.

Pokiaľ sa zamestnanci v poisťovni s niektorým z týchto znakov alebo výstražným znamením stretnú, môže to znamenať potrebu ďalšej tzv. „due diligence“, kde toto slovné spojenie pochádza z amerického práva a doslovne preložené znamená „obvyklá opatrnosť“.

Sú vytypované najdôležitejšie rizikové indikátory, ktoré môžu signalizovať pokus o pranie špinavých peňazí na základe už nadobudnutých poznatkov z praktickej časti a dostupných materiálov poisťovní Alfa, Beta, Gama a Delta.

Rizikové indikátory:

1. Nepriemeraná výška poistného (investícií).

Výška čiastky poistného, ktorú chce klient „investovať“ v rámci poistnej zmluvy sa zdá byť až nepriemerane vysoká v pomere k hrubému ročnému príjmu klienta, ktorý by mal na základe uvedeného zamestnania v danom odbore zarábať. Poistné, či poistná čiastka prevyšujú potreby klienta u životného poistenia.

2. Neochota poskytovať informácie.

Klient sa zdráha poskytnúť osobné údaje o svojej totožnosti, adresu, typ obchodnej činnosti, či odkiaľ nadobudol zdroj svojich finančných prostriedkov a pod..

3. Dotazy na možnosti zrušenia poistnej zmluvy.

Dotazy, v ktorých sa zákazník v priebehu predajného procesu zaujíma viac o možnosti zrušenia poistnej zmluvy ako o jej samotné výhody.

4. Nesúvislé či protichodné informácie.

V návrhu na uzavretie poistenia zákazník uvádza vzájomne protichodné či nesúvislé informácie. Taktiež ak poisťovací sprostredkovateľ zistí počas osobného predaja nesúlad medzi životnou úrovňou klienta a požadovaným druhom poistného krytia. Často zákazník, ktorý niečo skrýva, v osobnom styku vykazuje nervózne správanie.

5. Žiadosť o predčasné zrušenie poistky.

Zákazník požaduje predčasné zrušenie poistnej zmluvy, hoci bude musieť zaplatiť vysoké poplatky za nedodržanie podmienok a ukončenie zmluvného vzťahu.

Ďalšie príklady rizikových indikátorov:

- prevody výplaty poistného plnenia na zahraničné účty,
- prevody poistného plnenia do krajín známych v súvislosti s praním špinavých peňazí za vysoko rizikové,
- prevody finančných prostriedkov do krajín, ktoré nemajú žiadnu zjavnú spojitosť s klientom ani s legálnou podnikateľskou činnosťou klienta,
- náhle, neodôvodnené či rozsiahle vklady zahrňujúce bezhotovostné prevody na účty klienta u finančnej inštitúcií, po ktorých nasledujú neobvyklé mimoriadne výbery či prevody alebo podozrivé obchody realizované bez zjavného obchodného zámeru. Pre poisťovňu sa jedná o vklady a výbery z účtu mimoriadneho poistného u investičného životného poistenia,
- nezájem o náklady na transakciu, ziskovosť (napr. investičného poistenia), či návratnosť investícií,
- žiadosť o refundáciu tretej strane,
- podozrivé dokumenty, ktoré sú predkladané klientom pri overovaní transakcie,
- prehnaná obava klienta z nedodržania predpisov na strane poisťiteľa, napr. ochrana osobných údajov,
- uzatváranie väčšieho počtu poistných zmlúv bez zjavného účelu.

Všetky tieto situácie vyžadujú zo strany poisťovne a teda jej zamestnancov zvýšenú ostražitosť a štandardnou súčasťou celého transakčného procesu býva aj hlásenie podozrivej aktivity Finančnému analytickému útvaru (FAÚ) Ministerstva financií.

Zamestnanci postupujú ku každému prípadu individuálne, subjektívne, ale s maximálnou snahou o objektivnosť. Každý prípad môže byť iný, tabuľkovo nezaraditeľný a vyžaduje vždy potrebu ľudského faktoru.

4.6 Prevencia pred podvodmi

Prevenciu pred podvodmi tvoria také opatrenia, ktoré majú byť prekážkou pre páchatel'ov pri páchaní podvodu. Taktiež obmedzenie ich dôsledkov, ak k podvodom príde. Základným mechanizmom, ktorý zabraňuje podvodom by mal byť efektívny kontrolný systém. Hlavnú zodpovednosť za zavedenie a udržiavanie kontrolného systému má manažment poisťovne. Významnou súčasťou prevencie pred podvodmi je už spomenutý lojálny zamestnanec firmy. Prevencia pred podvodmi nie je len séria inštrukcií a postupov, ale aj celým súborom opatrení, ktoré formulujú prístup k určaniu rizika podvodu.

4.6.1 Zodpovednosť manažmentu poisťovne

Manažment zohráva kľúčovú rolu v tom, že vystupuje ako vzor a vytvára vhodný tzv. „tone at the top“ v boji proti praniu špinavých peňazí. Znamená to, že v prvom rade manažment musí dôsledne preukazovať oddanosť integrity a vysokým etickým hodnotám prostredníctvom svojich postojov a činností.

Zároveň je manažment komerčnej poisťovne zodpovedný za efektívne implementovanie tzv. minimálnych štandardov vzťahujúcich sa na prevenciu, detekciu a reakciu v boji proti podvodom a osvedčených postupov s ohľadom na miestne zákony, nariadenia a etické hodnoty.

V rámci riadiacej činnosti je manažment povinný chrániť poisťovňu pred podvodmi a je zodpovedný za efektívne nastavenie vnútorného riadiaceho a kontrolného systému tak, aby boli páchatelia tejto závažnej trestnej činnosti odhalení, a aby nedošlo k poškodzovaniu majetku alebo záujmov konkrétnej spoločnosti.

Manažment pri výkone svojej právomoci by mal byť podľa poisťovne Alfa (2013b) povinný najmä:

1. operatívne prijať všetky preventívne opatrenia, ktoré bránia páchaniu podvodov a naopak napomáhajú k odhaľovaniu už spáchaných podvodov,
2. uskutočňovať dôslednú kontrolnú činnosť zameranú na odhaľovanie podvodov (vytvorenie kultúry plánovaných a riadených kontrol),
3. vytvoriť jednotné a primerané postupy k opakovane zisteným nedostatkom pri kontrolách a určenie porušení,

4. kontrolnú činnosť zamerať aj na odhaľovanie interných podvodov a v prípade získaného podozrenia postupovať podľa pokynov útvarov zodpovedných za šetrenie podvodov,
5. podieľať sa na informovanosti všetkých podriadených o aktuálnych opatreniach prijatých k prevencii a odhaľovaniu podvodov,
6. zdokumentovať vnútorný kontrolný systém na procesnej úrovni.

4.6.2 Hrozba zo strany poisťných sprostredkovateľov

Za možný rizikový segment v praní špinavých peňazí sa môže radiť poisťný sprostredkovateľ a obzvlášť poisťný maklér. Na rozdiel od viazaného poisťného poradcu, ktorého si spoločnosť vyberá sama a má prehľad o jeho aktivitách pri uzatváraní poisťiek, zastupuje maklér v poisťovacom sektore viaceré poisťovne. Prehľad poisťovne sa v tomto bode výrazne stráca.

Maklér uzatvára zmluvy prevažne poisťovňami, ktoré mu ponúkajú najvýnosnejšie podmienky a s ním náležité provízie, tiež výhodné služby so zaujímavými produktmi a v neposlednom rade aj čo najrýchlejší a najjednoduchší proces pri vydávaní návrhu. Zároveň predstavuje v celom procese boja proti praniu špinavých peňazí značnú hrozbu, nakoľko jeho „anonymita“, väčšia možnosť spolupráce s poisťovňami a prístup ku klientovým citlivým dátam tomu napomáhajú.

Na českom trhu pôsobí rada maklérskejších spoločností a ponúka sa teda otázka, či je skutočne maklér potrebný pre poisťovne pokiaľ majú svojich vlastných viazaných poisťovacích sprostredkovateľov. V súvislosti s touto otázkou si poskytneme aj náležitú odpoveď. Poistenie nie je produkt, ktorý si klient obyčajne kúpi na krátke obdobie, trvanie poisťnej doby často trvá aj mnoho rokov, pri životnom poistení aj viac ako polovicu života jedinca, je preto v jeho záujme zmapovať trh a zaistiť si pre seba najvýhodnejšiu variantu. Väčšina ľudí ale nemá čas, možnosti, prípadne sa vyskytnú iné prekážky a preto je pre nich určite vhodné použiť poisťného sprostredkovateľa, či poisťného makléra, ktorý tieto vedomosti má. Maklér má na rozdiel od viazaného poisťného sprostredkovateľa význam v celom obchodnom styku hlavne ako pridaná hodnota vo vzťahu klient – poisťovňa a mal by byť vždy zástupca klienta, nie agentom poisťovne. Na základe jeho poznatkov, prehľadu trhu a kvalifikovanými radami by klientom mal prinášať elimináciu rizík, ktoré poistenie so sebou určite prináša. Pre poisťovne maklér predstavuje „outsourcing“ a prináša ďalší zisk do spoločnosti.

V súčasnej dobe sa v komerčných poisťovniach pod vedením Českej asociácie poisťovní (ČAP) v Českej republike rozbieha spoločný register, kde sa postupne zapisujú nečestní poradci, ktorí v minulosti spáchali rizikové obchody. Je v záujme každej poisťovne na trhu, aby tento systém využívala a to nielen pri prijímaní návrhov do poistenia, ale aj v prípade, že sa takýto človek chce dostať ako zamestnanec prípadne viazaný poisťovací sprostredkovateľ do spoločnosti.

4.6.3 Zabránenie úplatkárstva a korupcie

Zamestnancom poisťovne rovnako ako finančným sprostredkovateľom je prísne zakázané ponúkať, poskytovať či prijímať akýkoľvek úplatok, dar alebo plnenie napr. vo forme peňazí, vecí prípadne iného hodnotného plnenia, za získanie akejkoľvek výhody, a to bez ohľadu na hodnotu, miestne zvyky, výsledky či toleranciu miestnych orgánov voči týmto platbám. Odmeny, provízie a iné platby by mali byť vždy v súlade s obchodnými praktikami danej spoločnosti, slúžiť legitímnym obchodným účelom a predstavovať primeranú odmenu za poskytnuté služby.

Zároveň zamestnanci nesmú ani sami vyžadovať akékoľvek neprimerané platby alebo iné nenáležité odmeny. Pri pokuse o úplatkárstvo, podľa poisťovní a nariadenia zákona, je povinnosť zamestnanca odmietnuť úplatok a oznámiť. Neoznámením korupcie sa zamestnanec dopustí trestného činu § 368 Neoznámenie trestného činu. Ako dostatočné riešenie korupcie však toto opatrenie nemusí stačiť.

Môže sa stať, že páchatel sa pokúsi podplatiť zamestnanca či inú osobu, ktorá by mu v prani špinavých peňazí mohla pomôcť a hoci prvotne bol úplatok odmietnutý, „doladením ceny“ pod známym pojmom „každý má svoju cenu“, už nebude odmietavý postoj. Takéto jednanie nazývame pozitívnou korupciou. Aj keď zamestnanec odmietne úplatok, obyčajne sa pokus oň ťažko dokazuje, pretože dôkazy v prevažnej miere neexistujú.

Na druhej strane, existuje aj tzv. negatívna korupcia, kedy sa páchatel snaží ovplyvniť rozhodovanie či chovanie obete pomocou vyhrážania sa, vydierania, prenasledovania, napadnutia, ublíženia na zdraví, ohováraním, poškodením cudzej veci a pod.. Táto praktika však zvyšuje riziko dopadnutia páchatel'a a hrozí trestné stíhanie, pričom u pozitívnej korupcie v prípade neúspechu je sa môže pokúsiť rekvifikovať úplatok na dar. Aj preto sa v porovnaní s pozitívnou korupciou vyskytuje v menšom pomere.

I znalosť slabých miest vytypovaných zamestnancov môže práčom napomáhať pri očistení nelegálnych ziskov. K slabým stránkam sa radí dobrosrdečnosť, tolerancia a ochotu pomáhať. Zákon nerieši motiváciu, ale naopak, u súdu sa k tomu prihliada. Každopádne i seba menší dobrý úmysel nezastrie fakt, že zákon a osobná zodpovednosť

platí pre všetkých. K odporučeniu ministerstva vnútra, ktorá znie „odmietnuť a oznámiť“, ktorá často končí len u odkladu prípadu pre nedostatok dôkazov, by bolo iste prijateľnejšie a odbornou verejnosťou prezentované „vypočuť, podržať a oznámiť“.

Za vhodnú prevenciu pri odhaľovaní korupcie by sa mohlo zaradiť aj odporúčenie zamestnancom poisťovne všimanie si zmeny správania sa svojich kolegov, s ktorými spolupracujú a pri nadobudnutí podozrenia k páchaniu trestného činu oznámiť to svojmu nadriadenému. Tento stav je však možný len v prípade, že zamestnanci v spoločnosti majú dostatočnú dôveru k manažmentu firmy.

4.7 Aplikácia problematiky na oddelenie Underwritingu

V práci je jedným z cieľov aplikovanie problematiky – boj proti praniu špinavých peňazí na oddelení Underwritingu. V prvom rade bude vysvetlený pojem Underwriting a jeho úloha v poisťovníctve. Následne bude ozrejmenej jeho postup v komerčných poisťovniach pri stanovení rizikového profilu klienta a pri kontrole podozrivých prípadov, spolu s uvedením problémových oblastí, s ktorými sa underwriteri môžu stretnúť. Poisťovne zaujíma aj poisťný zámer a jeho reálnosť. V závere sa určia prípady, kedy je odporúčané odmietnuť klienta vziať do poistenia.

4.7.1 Underwriting

Vo väčšine poisťovní je v technickom úseku nazývanom aj Operations oddelenie nazývané Underwriting, čo vo voľnom preklade môžeme preložiť ako Oddelenie oceňovania poisťných rizík. Toto oddelenie sa podľa poisťovne Alfa (2013b) zaoberá prijatím a spracovávaním návrhov od potencionálnych klientov. V komerčných životných poisťovniach, na ktoré sa práca predovšetkým zameriava, sa na oddelení Underwritingu zamestnanci zaoberajú oceňovaním životným, úrazovým či obnosovým poistením. Pomocou súhrnu postupov, ktoré je nutné pre oceňovanie poisťného rizika zamestnanci oddelenia akceptujú prípadne odmietnu návrh podaný záujemcom o poistenie. Každý konkrétny návrh poisťníka na uzavretie poistenia musí byť zhodnotený a rozhodnutý individuálne v súlade so zákonom a internými pravidlami, kde za správnosť svojho rozhodnutia ručí underwriter do výšky danej autorizácie svojim podpisom. Zároveň sa jeho kroky zaznamenávajú do systému poisťovne.

Niekedy vznikne domnienka, že zamestnanec urobil chybu pri posudzovaní prípadu, keď skoro po uzavretí poisťnej zmluvy nastane napr. poisťné hlásenie, žiadosť o zrušenie. Je to jeden z rizikových indikátorov, ktoré boli v práci stanovené, ale pokiaľ

je rozhodovanie underwritera zaťažené predpojatým myslením, nesmie sa nechať týmto predsudkom ovplyvniť pri konečnom rozhodovaní.

Proces pri oceňovaní rizika podľa poisťovní Alfa, Beta, Gama a Delta obsahuje tieto 3 kroky:

1. Získavanie informácií.

Návrh a akékoľvek iné získané informácie by mali byť úplné a mali by umožniť objektívne zhodnotiť rizikovosť návrhu. Pokiaľ sú informácie neúplné, je nutné vyžiadať dodatočné informácie. Získané informácie musia byť také, aby bol pracovník poisťovne schopný vytvoriť rizikovú analýzu klienta.

2. Uplatnenie znalostí.

Pre ohodnotenie poistného rizika je potreba uplatniť získané znalosti, ktoré sa líšia prípad od prípadu, podľa stupňa sofistikovanosti prípadu. Každý underwriter môže prípadne požiadať o podporu (názor) ďalších underwriterov a tiež laikov, ktorí môžu napomôcť objasniť čo presne predložené informácie obsahujú alebo oznamujú. Ďalej je nutné zhodnotiť ciele vedúce k uzavretiu poistenia a stupne poistného krytia, tiež je nutné určiť limity medzi výškami poistných čiastok, poistným zámerom a informáciami, ktoré sú k dispozícii.

3. Konečné rozhodnutie.

Na základe všetkých získaných informácií o prípade underwriter posúdi a zhodnotí podaný návrh klienta a vydá výsledné rozhodnutie. Posúdenie a zhodnotenie sa prevádza na základe odporúčenia a manuálov pre oceňovanie poistného rizika, ktoré si jednotlivé poisťovne sami vytvárajú s tým, že si ich prispôbujú požiadavkám zaisťovní a samotným poistným produktom.

Všetky poklady k identifikácii klienta je nutné uložiť ako súčasť zložky poistnej zmluvy. Ak však zamestnanec dostane návrh, ktorý obsahuje neúplnosť niektorých údajov požadovaných v tlačivu identifikácie je nevyhnutné doplnenie údajov vyžiadať prostredníctvom poisťovacieho sprostredkovateľa v písomnej forme. Ak tieto údaje prostredníctvom poisťovacieho sprostredkovateľa nie je možné získať, vyžiadanie k doplňujúcim informáciám sa obyčajne žiada podľa poisťovne Alfa (2013b) priamo od klienta, opäť v písomnej forme.

Stáva sa, že klient predloží v rovnakom čase niekoľko návrhov. I v tomto prípade podľa poisťovne Alfa (2013b) je nutné, aby jednotlivý návrh vyžadoval svoju samostatnú identifikáciu, ak samozrejme splňujú samostatne podmienky pre uskutočnenie identifikácie. V prípade uskutočnenia identifikácie u niekoľkých návrhov, ktoré v súčte prekročujú limit pre identifikáciu a sú doručené súčasne v jeden deň do hlavnej kancelárie, je možné vykonať identifikáciu len na jednu a do jedného pridať originál identifikácie, do ostatných kópiu s odkazom na číslo návrhu, v ktorom je originál založený.

4.7.2 Stanovenie rizikového profilu klienta

Stanovenie rizikového profilu klienta je základná činnosť zamestnanca na oddelení Underwritingu. Na základe poskytnutých materiálov z poisťovne Delta je vytvorený rizikový profil klienta nasledovne:

- 1.) sídlo identifikovanej osoby, či jeho spoločníkov nie je v krajine, kde nie je poskytovaná dostatočná ochrana pred zneužitím k legalizácii výnosov z trestnej činnosti,
- 2.) nepriehľadnosť vlastníckej štruktúry a to napr. z obchodného registra alebo z odbornej evidencie krajiny sídla zahraničnej osoby alebo z inej záväznej listiny nie je možné zistiť, kto je skutočným majiteľom poisníka (napr. majiteľom firmy je iná firma atd.),
- 3.) nejasný pôvod finančných zdrojov, ktorý nie je možné overiť, z akého účtu boli finančné prostriedky odoslané, či majiteľ účtu nie je poisníkom, čiastka je zložená v hotovosti na bankový účet spoločnosti (napr. poisťné platil poradca, manžel alebo manželka poisníka, alebo iná osoba atd.),
- 4.) identifikovaná osoba alebo obchodný partner sú v zozname sankcionovaných osôb a osôb podozrivých z podpory terorizmu (zoznam skupín a osôb v FATF, či OFAC),
- 5.) podozrenie, že klient nejedná na svoj účet (napr. platba poisťného inou osobou),
- 6.) klient – právnická osoba, nevyvíja žiadnu činnosť,
- 7.) neobvyklý spôsob uskutočnenia obchodu.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Každému klientovi je potreba underwriterom vytvoriť individuálny rizikový profil. Je vhodné ho zaradiť do kategórií podľa rizikovosti prinášajúceho do poisťovne napr. radením podľa poisťovne Alfa (2013b), (viz. Tabuľka 3):

Tabuľka 3 Kategórie klientov podľa rizikovosti

Riziko klienta	Počet splnených bodov
Nerizikový klient	0
Rizikový klient 1. stupňa	1
Rizikový klient 2. stupňa	2
Rizikový klient 3. stupňa	3 a viac

Zdroj: Vlastné spracovanie z dostupných zdrojov poisťovne Alfa, 2013

Pokiaľ záujemca o poistenie nespĺňa žiaden z uvedených bodov, vyhodnotí ho poisťovňa ako nerizikového klienta a jeho návrh sa vydá štandardne. V ďalších situáciách, kedy sa zistí viac ako jeden splnený bod nasleduje rozradenie do kategórií uvedených v Tabuľke 3. Jednotlivé stupne budú ďalej rozobrané:

Rizikový klient 1. stupňa (Risk 1)

- pri identifikácii klienta prvého stupňa je potreba predložiť všetky záznamy o tejto osobe kontaktnej osobe (Compliance Officer). Potom sa uskutoční konzultácia, kde je vytvorený záznam, ktorý je uložený do zložky klienta a rozhoduje sa o jeho prijatí či neprijatí do poistenia.

Rizikový klient 2. stupňa (Risk 2)

- pri identifikácii rizikového klienta druhého stupňa je potreba postupovať zhodne, ako je v Risk 1 tohto odseku a ďalej minimálne raz ročne uskutočniť hĺbkovú kontrolu údajov a všetkých záverov vyplývajúcich z údajov a dokladu v zložke klienta.

Rizikový klient 3. stupňa (Risk 3)

- pri identifikácii maximálne možného rizikového klienta nemôže dôjsť k uzavretiu poisťovnej zmluvy.

4.7.3 Kontrola podozrivých klientov

Kontrola podozrivých klientov v rámci opatrenia k boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu by mala prebiehať podľa poisťovne Beta (2013) v medzinárodnom systéme OFAC alebo FATF. Kontroluje sa podľa mena poistníka, poisteného alebo oprávnenej osoby a to pred vydaním poistnej zmluvy porovnaním s údajmi v súboru. Kontrola by sa v poisťovníctve mala uskutočňovať najmä u fyzických osôb, ktoré nemajú českú štátnu príslušnosť a pochádzajú z krajín tretieho sveta. Tiež vždy, keď sa jedná o právnickú osobu.

Ďalej podľa poisťovne Beta (2013) je odporúčenie pre poisťovne od ČNB v úseku Underwritingu vykonávať pravidelné kontroly vydaných poistných zmlúv aj ukončení procesu oceňovania poistného rizika za predchádzajúci pracovný týždeň, ideálne napr. prvý pracovný deň nového pracovného týždňa.

4.7.4 Poistný záujem klienta

Ak pri uzavieraní poistenia prevláda u človeka individuálny poistný záujem, realizuje sa prostredníctvom dobrovoľného zmluvného poistenia. Za uspokojujúce vysvetlenie poistného zámeru klientom pracovníkovi oddelenia oceňovania poistných rizík u poistení osôb sa podľa poisťovne Alfa (2013a) považuje napr. ochrana príjmov rodiny poisteného pre prípad jeho smrti alebo invalidity, taktiež ochrana príjmov poisteného pre prípad, že ukončí aktívnu činnosť či dostatočné finančné prostriedky pre poisteného v prípade, že sa stane dočasne či trvalo invalidný. K ďalším dôvodom pre uzavretie poistenia býva záruka pre finančné inštitúcie k poskytovaniu spotrebiteľského alebo hypotečného úveru. Často sa vyskytuje aj odôvodnenie, že firma, teda právnická osoba sa snaží ochrániť pre prípad smrti svojho kľúčového zamestnanca.

Bežne je poistný záujem naplnený prostredníctvom priameho vzťahu alebo vlastníctva. Ľudia majú poistný záujem v prípade svojich domov či vozidiel, ale nemajú záujem o domy či vozidlá svojich susedov. V prípade, že má spoločnosť eminentný záujem, aby sa riziková časť poistila, hovorí sa o objektívnom poistnom záujme realizovanom pomocou povinného zmluvného poistenia.

4.7.5 Predmet hodnotenia reálnosti poistného zámeru

Nestačí len uviesť poistný záujem od klienta. V praxi sa stáva, že nie vždy to čo chce klient je aj reálne. V prípade, že je skutočný stav výrazne odlišný od požadovaného, je potreba, aby underwriter zvýšil svoju pozornosť, napr. klient chce vložiť do jednorazového poistenia 500 000,- Kč, hoci je už pol roka nezamestnaný.

Pokiaľ underwriter zhodnotí reálnosť poisťného zámeru pri finančnej stabilite klienta za podozrivú, mal by si podľa poisťovne Alfa (2013a) vyžiadať predloženie dokladu o jeho príjme od zamestnávateľa, ak je klient zamestnanec. V prípade, že sa jedná o klienta pracujúceho ako OSZČ je potreba vyžiadať predloženie preukázateľných dokumentov potvrdzujúcich výšku príjmu klienta/podnikateľa, ideálne jeho posledné daňové priznanie. Ak sa stretne s právnickou osobou, vyžiada si výkaz ziskov a strát vrátane obratu firmy a históriu firmy s uvedením, či sa jedná o novozaloženú firmu prípadne stabilnú na trhu. Zamestnanca bude zaujímať aj stabilita v zmysle bydliska, zamestnania a životného štýlu. Rovnako zhodnotí spoľahlivosť informácií získaných od klienta a ich kvalitu.

Za výrazný problém, a to nielen v českom poisťovníctve, je neexistujúci zákon o povinnosti preukázania pôvodu majetku, ľudovo povedané rodokmeňa peňazí. V súčasnosti nie je možné žiadnym zákonným spôsobom donútiť podozrivú osobu, aby vysvetlila pôvod svojich nadobudnutých peňazí. Zamestnanec Underwritingu síce je povinný vyzvať klienta k vysvetleniu držania veľkého odnosu peňazí, avšak stačí k tomu len čestné prehlásenie s jeho podpisom. Je logické, že páchatel, ktorý sa pokúša prať špinavé peniaze v poisťovni sa k tomuto činu dobrovoľne neprizná. V praxi sa podľa poisťovní najčastejšie vyskytujú vysvetlenia ako dedičstvo, výhra v kasíne, predaj nehnuteľnosti a pod.. Ďalej zamestnanec poisťovne nemôže pátrať, pretože v Českej republike nie je zločin držať veľkú hotovosť i doma „v šuplíku“.

4.7.6 Možné príčiny odmietnutia návrhu poisťníka

Pri možnej technickej príčine odmietnutia poisťného návrhu klienta zamestnancom poisťovne hrá dôležitú rolu objektívny a individuálny postoj underwritera.

Pokiaľ je problematické zistiť poisťný záujem klienta ako napr. krytie inej strany, mal by sa návrh ako uvádza poisťovňa Alfa (2013b) zrušiť. Zrušenie návrhu by malo podľa poisťovne nastať aj v prípade, že existujú relevantné dôkazy o zatajení minulosti a to napr. už skôr zjednané a vypovedané poisťné zmluvy, nízka platobná morálka, či vysoký škodný priebeh. K dôvodom neuzavretiu poistenia sa priraduje nedostatočne vyplnená analýza potrieb a požiadaviek klienta, či nedostatočná až chýbajúca správa poisťovacieho sprostredkovateľa, alebo ak sa preukáže nepomer medzi príjmami klienta a požadovanými čiastkami.

Jednoznačným dôvodom k odmietnutiu návrhu poisťníka patrí snaha o legalizáciu výnosov z trestnej činnosti napr. zložením poisťného tretou stranou v hotovosti v inom, často veľmi vzdialenom mieste ako je bydlisko poisteného, sťažovanie si na prieťahy behom procesu oceňovania poisťného rizika a následne odstúpenie od poisťnej zmluvy v lehote 2 mesiacov.

Slabé miesta a odporúčania

Medzi charakteristické znaky prania špinavých peňazí na poistnom trhu patrí skutočnosť, že poisťovníctvo je atraktívne miesto pre páchatel'ov – práčov, ktorí zároveň nepôsobia ako „typickí zločinci“. K ďalším znakom sa zaraďuje neštandardný poisťný priebeh a obyčajne aj potreba spolupáchateľa.

Jednorazové poistenie a mimoriadne vklady spolu s výbermi sa zaradili k najrizikovejším produktom a službám v poisťovníctve pri praní špinavých peňazí. Je to z dôvodu možnosti vložiť naraz veľkú hotovosť. Aby sa zmenšilo riziko, odporúča sa zvýšiť pozornosť u klientov, ktorí tento produkt, či služby požadujú. K odporúčeniam určite patrí vlastná profesionalita zodpovednej osoby pri prebiehajúcom obchode, či oceňovaní návrhu, pozostávajúca z poznania ekonomického pozadia klienta spolu s jeho požiadavkami.

Za rizikových zákazníkov boli vytypovaní cudzinci bez trvalého pobytu, politicky exponované osoby, osoby jednajúce za neznámeho príkazcu, fyzicky neexistujúce a činnosť nevyvíjajúce banky, „prázdne“ spoločnosti a podniky s veľkým množstvom transakcií v hotovosti. K týmto zákazníkom je odporúčané, aby sa poisťovne chovali obzvlášť opatrne. Zodpovedné osoby by mali vhodne predpokladať, či klient môže byť skutočným vlastníkom finančných prostriedkov, s ktorými manipuluje. Varovným signálom je zjavný nepomer k povahe alebo rozsahu podnikateľskej činnosti. Taktiež sa odporúča, aby sa dôsledne preverovali fyzické osoby na týždennej báze podľa zoznamu OFAC a právnické osoby vždy pred zahájením jednanja. Klienti, ktorí pochádzajú z vysoko rizikových zemí, by mali byť overovaní povinne. Je potrebné klásť dôraz na zostavenie rizikového profilu klienta. Veľkú opatrnosť treba venovať aj klientom z rizikových krajín na zoznamoch medzinárodných organizácií a jednotlivých krajín (FATF).

Pri úhrade poisťného je slabým miestom prijímanie platby v hotovosti. Naopak bezhotovostný platobný styk je najmenej rizikový. V Českej republike vo väčšine poisťovní prebiehajú platby v bezhotovostnom platobnom styku, napriek tomu by bolo prínosné pri boji proti praniu peňazí prijímať návrhy do poistenia spolu s dokladom o zaplatení.

Ako najrizikovejšia distribúcia sa ukázala neosobná, napr. po telefóne, či elektronickom predaji. Je vhodné zamerať sa na predaj osobnou formou, pokiaľ je to v možnostiach poisťovne.

Slabé miesta v boji proti špinavým peniazom sa nájdu aj v nelojálnych zamestnancov na centrále, ale tiež v sprostredkovateľoch, či už viazaných alebo makléroch. Sprostredkovateľ, ktorý pri uzatváraní poistenia spozoruje varovné signály poukazujúce na možnosť nekalej praktiky, sa ocitá v konflikte záujmov. Tým, že nahlási podozrivý obchod, prichádza o možnosť provízie, jeho často jedinej priority v spolupráci

s poisťovňou. Maklér navyše obyčajne pracuje pre viac poisťovní súčasne, aj preto je jeho lojalita ku každej z nich o to menšia. Navyše ho chráni jeho „anonymita“ voči danej poisťovni. Súčasne sa za veľkú hrozbu považuje prístup zodpovedných osôb k citlivým osobným údajom klientov. Poisťovňa, ktorá chce účinne bojovať proti praniu špinavých peňazí, by mala svojich zamestnancov pred prijatím do zamestnania poriadne preveriť, ideálne pomocou novovzniknutého spoločného registra pod vedením ČAP.

Pokiaľ sa zamestnanec stretne s korupciou, mal by prípad „vypočúť, podržať a oznámiť“, aby sa predišlo odkladu políciou pre nedostatok dôkazov. Zároveň sa za odporúčanie zvolilo aj všímanie si zmeny správania sa jednotlivých kolegov, s ktorými zamestnanec bežne spolupracuje. Veľkú úlohu však zohráva dôvera v manažment firmy, ktorý by mal svojimi postojmi a činmi preukazovať oddanosť integrity a etickým hodnotám. Rovnako je dôležité efektívne implementovanie štandardov k prevencii, detekcii a boji proti špinavým peniazom.

Prácu v poisťovníctve pri boji proti špinavým peniazom, vrátane underwriterov, komplikuje neexistujúci zákon v Českej republike o povinnosti preukázania pôvodu majetku. Tento zákon sa doposiaľ nepodarilo žiadnej vláde uzákoniť. V prípade, že sa zamestnanec na oddelení oceňovania poisťných rizík stretne s klientom, u ktorého je problematické zistiť potrebné informácie, alebo má dôvodné podozrenie k nekalým praktikám, mal by návrh odmietnuť a nahlásiť. K odporúčeniu odmietnuť návrh sa radí aj prípad, kedy za poisťníka zloží peniaze tretia strana, prípadne keď sa klient neúmerne sťažuje na prieskumy behom procesu oceňovania poisťného rizika a následné odstúpi od poisťnej zmluvy v lehote 2 mesiacov.

5 Závěr

V Českej republike sa každoročne „vyperie“ podľa odhadu Finančného analytického úradu Ministerstva financií niekoľko sto miliárd korún a doposiaľ sa páchatel'ov prania špinavých peňazí vo veľkom nedarí odhaliť. Pranie špinavých peňazí radíme k trestnému činu, ktorý sám o sebe nemôže existovať. Vždy je spojený s inou trestnou činnosťou, ktorej zisky treba zlegalizovať, tzn. vybaviť vierohodnú a účtovne doloženú históriu o ich pôvode. V práci bolo uvedené množstvo spôsobov ako to dosiahnuť a tiež, že postupom času sa nekalé praktiky vyvíjajú a zdokonaľujú v súlade s tým, ako sa zvyšuje obozretnosť finančných inštitúcií.

Pre práčov stále platí pravidlo, aby mohli peniaze bez rizika utrácať a tiež používať na legálne obchody, ich v prvom rade musia dostať na bankový účet a to aj napr. pomocou poisťovne. Ak sa im to podarí s tým, že banky vyhodnotia pôvod ako prijateľný a zároveň páchatelia vykonajú medzistupeň napr. výber hotovosti z účtu a vloženie cez ďalšie osoby do iných bánk, stopa sa definitívne preruší a polícia už prakticky nemá šancu sa zdrojového trestného konania dopátrať. Znamená to aj, že sa nikdy nepreukáže pranie špinavých peňazí.

Vzhľadom k zložitosti celej procedúry vo väčšine prípadov nefiguruje len jeden človek, často sú to organizované skupiny. Aj z dôvodu, že v Českej republike stále neexistuje zákon o povinnosti preukázať pôvod majetku, by sa dalo predpokladať, že si páchatelia peniaze z trestnej činnosti ponechajú v hotovosti a postupne ich budú utrácať. Neexistuje vôbec žiadny zákonný spôsob donútiť podozrivú osobou k vysvetleniu pôvodu nadobudnutého majetku. Samozrejme za predpokladu, že k držiteľovi takejto hotovosti nevedie priama stopa k trestnému činu.

Polícii sa v prevažnej miere prípadov podarí dopadnúť len tzv. biele kone. K hlavám gangov operujúcimi s miliardami sa ani nepriblížia. Problém je aj v medzinárodnej spolupráci, kde u problematických zemí akými sú napr. daňové raje, spolu s dobrou krycou históriou pôvodu peňazí je prakticky nemožné odhaliť zločin. Česká republika nie je rajom pre pranie peňazí, avšak existuje niekoľko zásadných problémov, ktoré zločincom napomáhajú. Medzi ne sa radí chýbajúci už spomenutý zákon o preukázaní pôvodu majetku, zatiaľ nedostatočná kontrola zmenární, herní a ďalších rizikových firiem a tiež zrušená finančná polícia v roku 2006 vtedajším ministrom vnútra Ivanom Langerom. Tento útvar sa špecializoval práve na vyhľadávanie „práčovní“ a minister v dobe zrušenia dostatočne nevysvetlil svoje rozhodnutie. Podal len vyhlásenie, že činnosť finančnej polície dubluje prácu protikorupčnej jednotky a je preto pre Českú republiku zbytočná. Dôsledky zrušenia útvaru nenechali na seba dlho čakať a podľa slov jeho bývalého riaditeľa Vladimíra Zimmela výrazne klesla efektívnosť vyšetrovania. V septembri roku 2014 sa finančná polícia opäť sprevádzkuje, zatiaľ v testovacej

činnosti, v januári 2015 by mala začať fungovať naplno. Hlavnou náplňou bude boj s daňovými únikmi a nelegálnymi výnosmi podľa vzoru slovenskej Kobry.

Problém je aj v tom, že kriminalisti sa spoliehajú len na trestné oznámenia Finančného analytického útvaru Ministerstva financií. Samotné pracovne pozornosti úspešne unikajú, riešia sa len v prípadné nezrovnalosti v účtovníctve po upozornení finančnými úradmi. Je logické, že firemná pracovňa sama na seba nepodá oznámenie z podozrivej transakcie, hoci podľa zákona túto povinnosť má. Zabrániť sa tomu dá jedine pomocou náhodných fyzických kontrol.

Časť nelegálne nadobudnutých prostriedkov sa pri ich zlegalizovaní využije aj na korupciu, napr. v poisťovacom sektore úplatkami zamestnancov na centrále, či poisťných sprostredkovateľov. V práci bolo vysvetlené, že existuje pozitívna aj negatívna forma korupcie, pričom pozitívna je pre páchatel'ov výhodnejšia z dôvodu zníženia rizika dopadnutia a menšej hrozby trestného stíhania. Zamestnanci, ktorí prepadnú úplatkárstvu často nemusia mať zlé úmysly. Motiváciou môžu byť ich „slabé stránky“ a to dobrosrdečnosť, tolerancia a ochota pomáhať. Pri stretnutí sa s korupciou je oproti odporúčeniu ministerstva vnútra „odmietnuť a oznámiť“, odbornou verejnosťou odporúčené „vypočítať, podržať a oznámiť“ a to hlavne z dôvodu, aby sa zabránilo odkladu prípadu políciou pre nedostatok dôkazov.

Postupy poisťovní pri odhaľovaní prania špinavých peňazí sa zameriavajú na riziká spojené s jej ponúkanými produktmi a službami, zákazníkmi a distribúciou. Zvýšené riziko predstavujú tie produkty, u ktorých sa vkladá naraz vysoký odnos peňazí. Pre poisťovne tiež predstavujú nebezpečenstvo cudzinci bez trvalého pobytu, politicky exponované osoby, osoby jednajúce za neznámeho príkazcu a podniky s veľkým množstvom transakcií v hotovosti. Ako najrizikovejšia forma distribúcie sa ukázala neosobná transakcia po telefóne, bezhotovostné prevody, transakcie prostredníctvom elektronickej pošty a bankomatov. Naproti tomu použité osobného predaja sa ukázalo v boji proti praniu peňazí ako najúčinnnejšia forma.

Pri hodnotení rizika poisťovne musia zohľadniť rizikový profil klienta a o aký druh poistenia ma záujem. Najlepšou ochranou zodpovednej osoby pri odhaľovaní prania špinavých peňazí je však jej vlastná profesionalita pozostávajúca z poznania ekonomického pozadia klienta spolu s jeho požiadavkami. Keď vyhodnotí zamestnanec na centrále alebo poisťný sprostredkovateľ klienta ako podozrivého, je povinný nahlásiť povinnej osobe (Compliance Officer), ktorá následne určí, či sa jedná o neobvyklú obchodnú operáciu vhodnú k prešetroeniu Finančným analytickým útvarom Ministerstva financií. Celý proces je v praktickej časti znázornený v procesnom diagrame.

Markantným znakom prania špinavých peňazí v poisťovnom sektore je, že poisťovne sú vďaka svojim špecifikám atraktívne miesto pre páchatel'ov, nakoľko v ňom existuje nižší stupeň regulácie ako v bankovom sektore s možnosťou vloženia veľkého množstva

peňazí do poistných produktov. Ďalej sa obyčajne tohto zločinu dopúšťajú organizované skupiny, samostatne konajúci jedinci sú výnimkou. O pranie špinavých peňazí sa snažia zločinci, ktorí nepôsobia kriminálnym dojmom ako je bežná predstava ľudí. Často pôsobia seriózne, inteligentne a nosia „biele golieriky“. K charakteristickému znaku jednoznačne patrí aj neštandardný poistný priebeh, kedy v krátkom čase po uzavretí poistenia klientom dôjde k zrušeniu poistenia, poistnej udalosti, či pokusu o anulovanie návrhu pre nedostatočné preukázanie poistného zámeru.

Na trhu pôsobia viazaní poisťovací sprostredkovatelia, ktorí ponúkajú produkty a služby výhradne jednej poisťovne a spolu s nimi maklérske spoločnosti, tzv. makléri, ktorí majú v obchodnom styku význam ako pridaná hodnota pre klienta. V oboch pozíciách je povinnosťou pri podozrení z prania špinavých peňazí obchod prerušiť a nepokračovať, v reálnom prípade sa ale stane, že sa sprostredkovateľ ocitne v konflikte svojich záujmov. Za upísanie návrhu s danou poisťovňou mu totiž prináleží náležitá odmena vo forme provízie. Existujú aj nečestní poistní sprostredkovatelia a v súčasnej dobe sa rozbieha v komerčných poisťovniach spoločný register pod vedením Českej asociácie pojišťoven, ktorá vedie ich evidenciu. Je v záujme každej jednej poisťovne, aby tento systém pri posudzovaní návrhov do poistenia využívala.

Aplikácia problematiky na oddelení Underwritingu, vo voľnom preklade oddelenia oceňovania poistných rizík, objasnila úlohu underwriterov ako pomocou získaných informácií, stanovenia rizikového profilu klienta spolu so zákonom a internými smernicami, zhodnotia poistný návrh a vyslovia výsledok k prijatiu či odmietnutiu poistenia. Záujemcov o poistenie je možné zaradiť do kategórií napr. po vzore poisťovne Alfa: nerizikový klient, rizikový klient 1. stupňa, rizikový klient 2. stupňa a rizikový klient 3. stupňa. K rôznym stupňom by sa malo pristupovať odlišne, a to od ohlásenia povinnej osobe cez hĺbkovú každoročnú kontrolu údajov až k odmietnutiu prijatia klienta do poistenia. Pre zamestnanca oddelenia Underwritingu je v popise práce zhodnotiť poistný zámer a aj jeho realnosť.

Za výrazný problém, a to nielen v českom poisťovníctve, je absencia zákona o povinnosti preukázania pôvodu majetku. V čase písania práce neexistuje možnosť legálnym spôsobom zistiť „rodokmeň peňazí“ a tým sa zľahčuje páchatelom konanie zločinu, akým pranie špinavých peňazí nepochybne je. Dlhú dobu sa v Českej republike zákon nedarí dostať do platnosti, hoci množstvo politických strán ho má zakomponovaný v svojich predvolebných kampaniach. S veľkou pravdepodobnosťou však bude pranie peňazí aj po uzákonení tohto zákona naďalej pokračovať. Vychádza sa zo skúseností iných štátov, ktoré ho už v minulosti prijali. Pravdou však ostáva, že na nelegálne nadobudnutých peniazoch stojí aj značná časť ekonomiky štátu.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Literatúra

BRESLER, F. *Interpol*. Vydání první. Vimperk: Papyrus; Rudná u Prahy: Jeva, 1994. ISBN 80-85776-21-9 (Papyrus). ISBN 80-85797-05-4 (Jeva).

KOLMAN, P. *Ochrana ekonomických zájmů: studijní opora*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. ISBN 8087174054; ISBN 9788087174050.

LIŠKA, P. *Praní špinavých peněz v České republice*. Vydání první. Praha: Radix, 1997. ISBN 80-86031-09-8.

POWIS, R.E. *Jak se perou špinavé peníze*. Praha: Viktoria publishing, 1992. ISBN 80-85605-32-5.

REZKOVÁ, M. *Zákon proti praní špinavých peněz a proti financování terorismu (zákon 253/2008 Sb.); komentář s příklady o předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-733-1.

ROBINSON, J. *Pánové z prádelny špinavých peněz*. Praha: Columbus, 1995. ISBN 80-85928-06-X.

ROLNÝ, I., LACINA L. *Globalizace etika ekonomika*. 2. rozšířené vydání. Věrovany: Jan Piszkiwicz, 2004. ISBN 80-86768-04-X.

Internetové zdroje

ČAP. *Průvodce pojištěním*. [online]. 2010a [cit. 2014-08-15]. Dostupné z WWW: <http://www.pojistnerozpravy.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2FMenu%2FPr%C5%AFvodce+poji%C5%A1t%C4%9Bn%C3%ADm>.

ČAP. *Pojistná smlouva*. [online]. 2010b [cit. 2014-08-17]. Dostupné z WWW: <http://www.pojistnerozpravy.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2FMenu%2FPr%C5%AFvodce+poji%C5%A1t%C4%9Bn%C3%ADm%2FPojistn%C3%A1+smlouva>.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ČAP. *Pojištění dle druhu rizika*. [online]. 2010c [cit. 2014-08-15]. Dostupné z WWW: <http://www.pojistnerozpravy.cz/Folder.aspx?folder=Lists%2fMenu%2fPr%C5%AFvodce+poji%C5%A1t%C4%9Bn%C3%ADm%2fPoji%C5%A1t%C4%9Bn%C3%AD+dle+druhu+rizika>.

ČAP. *Účastníci*. [online]. 2010d [cit. 2014-08-15]. Dostupné z WWW: <http://www.pojistnerozpravy.cz/Item.aspx?item=%C3%9A%C4%8Dastn%C3%ADci&typ=HTML>.

ČNB. *Česká národní banka; Celkový přehled počtu subjektů ke dni*. [online]. 2003 – 2014a [cit. 2014-08-17]. Dostupné z WWW: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS?p_lang=cz.

ČNB. *Informace o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT)*. [online]. 2003 – 2014b [cit. 2014-07-15]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_verejnost/20131010_opatreni_proti_legaliz_vynosu_trest_cin.html.

ČT24. *Finanční policie začne s 45 členy a případy přesahujícími škodu 150 milionů*. [online]. 6. 3. 2014 [cit. 2014-08-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/265359-financni-policie-zacne-s-45-cleny-a-pripady-presahujicimi-skodu-150-milionu/>.

FinančníVzdělávání.cz. *Stručná historie; Historie pojištění, jeho vývoj a význam*. [online]. 2007 [cit. 2014-07-14]. Dostupné z WWW: <http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=394>.

FSF. *Financial Stability Board; Financial Stability Forum Releases Grouping of Offshore Financial Centres (OFCs) to Assist in Setting Priorities for Assessment*. [online]. 15 XI 2002 [cit. 2014-07-04]. Dostupné z WWW: http://www.financialstabilityboard.org/search/?sp_q=Financial+Stability+Forum+Releases++Grouping+of+Offshore+Financial+Centres+%28OFCs.

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

JUDA, M., *Co jsou to špinavé peníze?* [online]. 2011 [cit. 2014-07-10]. Dostupné z WWW: <http://www.spinavepenize.cz/prani-spinavych-penez>.

MFČR. *Zpráva o činnosti Finančního analytického útvaru za rok 2013.* [online]. 2013 [cit. 2014-07-10]. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/vysledky-cinnosti-financniho-analytickeh/2013/zprava-o-cinnosti-financniho-analytickeh-17323>.

Policie ČR. *Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV.* [online]. 2014 [cit. 2014-07-15]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/uokfk-skp-utvar-odhalovani-korupce-a-financni-kriminality-skp.aspx>.

Legislativa

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Vyhláška ČNB č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Nařízení vlády č. 210/2008 Sb., k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu.

§ 368 Neoznámení trestného činu.

Interné zdroje

POISŤOVŇA ALFA. *Hlášení podezření na nesolidní jednání (whistleblowing)*. [s.l.], 2013a. [cit. 2014-08-13].

POISŤOVŇA ALFA. *Interní směrnice: Manuál UND*. [s.l.], 2013b. [cit. 2014-08-17].

POISŤOVŇA ALFA. *Školení: Praní špinavých peněz a financování terorizmu*. [s.l.], 2014. [cit. 2014-08-13].

POISŤOVŇA BETA. *Interní směrnice: Hodnocení rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorizmu*. [s.l.], 2013 [cit. 2014-08-10].

POISŤOVŇA GAMA. *Interní směrnice: Program činnosti Gama pojišťovny, a.s. proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorizmu*. [s.l.], 2013. [cit. 2014-07-28].

POISŤOVŇA DELTA. *Slovník pojmů*. [s.l.], 2008. [cit. 2014-07-11].

POISŤOVŇA DELTA. *Rizikové profily klientů – zjednodušený přehled*. [s.l.], 2009. [cit. 2014-08-14].